

DE PROFEET JONA

W.J. Ouweneel

DE PROFEET JONA

De profeet Jona

-

Auteur: W.J. Ouweneel (Bewerkte bijbellezingen)
Redactie: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Omslagtek.: T. Derduwen
Eerste editie: 1985, Stichting Boeken om de Bijbel, Alblasserdam
Tweede editie: 2007, OudeSporen online uitgeverij
Derde editie: 2026, OudeSporen online uitgeverij

ISBN/EAN 978-90-70926-04-5
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De bijbeltekst in deze uitgave uit het Oude Testament is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling: © Stichting HSV 2010. Uitgeverij Jongbloed – Heerenveen. Alle rechten voorbehouden, De bijbeltekst in deze uitgave uit het Nieuwe Testament is ontleend aan de TELOS-vertaling: © Grace Publishing House – Rhenen. Alle rechten voorbehouden.

'Het heil is van de HEERE'.

Jona 2:9

Inhoud

Woord vooraf	8
Inleiding	8
Hoofdstuk 1	13
Jona's opdracht.	13
Op de vlucht voor God	16
In de storm	18
Jona's offer	22
Het teken van Jona.	25
Hoofdstuk 2	28
Jona in de buik van de vis.	28
Uit de diepten roep ik tot U.	32
Een tijd van benauwdheid voor Jakob	37
Hij is verhoord om Zijn godsvrucht.	41
Hoofdstuk 3	44
Jona krijgt opnieuw een opdracht.	44
De prediking van Jona	47
Ninevé doet boete	53
Gods berouw	57
Hoofdstuk 4	61
Jona bidt opnieuw tot God	61
Gods genade triomfeert	65

Jona door God terechtgewezen 69

Woord vooraf

Inleiding

Jona neemt een heel aparte plaats in onder de zg. ‘kleine profeten’, omdat het eerder een korte biografie is dan een bundel profetieën. Wij krijgen hier in geschiedenisvorm echter rijke profetische vergezichten te zien, zowel ten aanzien van de mensheid in het algemeen als meer in het bijzonder ten aanzien van Israël, alsook met betrekking tot Christus Zelf. Maar bovenal toont de profeet Jona ons Wie God is in de rijkdom van Zijn genade en gunst: Hij heeft een onuitputtelijk geduld met Zijn ontrouwe dienstknecht en tegelijkertijd is Hij ook met diepe ontferming bewogen over zondaars die zich tot Hem bekeren.

Het boek Jona is zo heel anders dan de overige elf kleine profeten. Het doet op het eerste gezicht zelfs merkwaardig aan dat het gerangschikt is onder de profétische boeken, terwijl het eigenlijk alleen maar een korte geschiedenis van Jona zelf behandelt en slechts één profetie bevat. Want de enige voorzegging die wij hier vinden is de aankondiging van het oordeel over Ninevé: ‘Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!’ (3:4), en die profetie is niet eens in vervulling gegaan! Bovendien wordt Jona in dit boek geen *profeet* genoemd. En de profetie die hij uitspreekt is ook niet gericht *tot Israël*, zoals dat meestal het geval is bij de profeten, maar *tot de volken*.

Het boek Jona bevat vier thema’s:

Thema 1

Wat echter nog merkwaardiger is, dat is dat wij in dit boek Gods *barmhartigheid* ten aanzien van de volken vinden. Welnu, dat hadden wij niet verwacht in het Oude Testament: een bijbelboek aan te treffen dat zo evangelisch is als het maar zijn kan. Dat is het éérste grote thema dat wij in dit boek vinden: dat Gods hart vol barmhartigheid en genade is, niet alleen jegens Zijn eigen volk en Zijn ontrouwe dienstknecht, maar ook jegens het goddeloze Ninevé. Ninevé, die grote stad die zo wetteloos, zo hoogmoedig en zo onrein was, maar waarvan het laatste vers van dit boek ook zegt dat er maar liefst 120.000 kleine kinderen waren (4:11). Die stad heeft Gods barmhartigheid opgewekt. Wij zullen later zien dat daartoe natuurlijk bekering nodig was van de kant van de Ninevieten; maar zodrá er boetedoening wordt gevonden, komt God met Zijn genade. Het doemdenken dat vandaag de dag opgeld doet, is dan ook in feite niet christelijk. Zeker moeten wij aan de wereld voorhouden dat eenmaal het oordeel komt, maar daarmee is niet alles gezegd. Als dat de enige boodschap was die wij deze wereld hadden te bieden, dan zouden wij liever onze mond houden. Wij hebben juist *een blijde boodschap* te bieden, de boodschap van Gods genade en barmhartigheid voor zondaren die zich bekeren uit deze wereld die het oordeel tegemoet gaat.

Het boek Jona toont ons dus iets van Gods rijke barmhartigheid jegens de meest goddeloze stad van die tijd – want de Assyriërs hadden een zeer slechte naam vanwege hun wreedheid en goddeloosheid, en Ninevé was de beroemde maar ook beruchte hoofdstad van hun rijk (weliswaar nog niet de machtigste stad ter wereld, maar een stad die zeer snel in opkomst was gedurende de aanloopperiode van de grote macht van het Assyrische rijk). Juist aan deze grote stad heeft God genade betoond, en Hij heeft het oordeel uitgesteld. Dat is het eerste wat wij in dit boek vinden: het hart van God gaat hier open en wij zien de rijkdom van Zijn genade.

Thema 2

Maar het twééde dat wij in dit boek leren, is wat er op de bodem van ons eigen hart leeft. Wij leren hier niet alleen Wie God is, maar ook wie

wijzelf zijn. Jona toont ons een sprekend portret van wie wij mensen zijn. Dat maakt dit boek zo door en door ménselijk, zoals het tegelijkertijd ook zo door en door góddelijk is. Als het door een mens was bedacht, dan had het er heel anders uitgezien. Dan zou het ons in triomf hebben verteld hoe Gods oordelen over de Assyriërs waren uitgestort (wat later daadwerkelijk ook gebeurd is; zie het boek Nahum). Maar omdat het een goddelijk boek is, toont het ons Wie God werkelijk is in de rijkdom van Zijn goedertierenheid.

Daarom is het echter tegelijk ook zo echt menselijk en toont het ons hoe wij mensen in wezen zijn. Het schildert ons geen ideaalbeeld van deze profeet, zoals onze geschiedenisboeken meestal fraaie portretten tekenen van de grote helden uit onze vaderlandse geschiedenis. Men moet wel een heel uitvoerig geschiedenisboek aanschaffen om wat meer over de fouten van zulke mensen te weten te komen. Maar in dit boek lijkt het wel precies andersom te zijn: u hoort meer over de fouten van Jona dan over zijn positieve kanten. Want zelfs na die bijzondere ervaringen die hij meemaakte, bleef hij toch tot aan het einde van het boek die ontevreden, protesterende Jona. Telkens gaat hij weer met God in debat, en als we aan het slot van het boek verwachten dat Jona weer aan de beurt is met nieuwe tegenwerpingen, houdt het abrupt op. Die discussie had misschien wel eindeloos kunnen doorgaan, en dat is wellicht ook de strekking van het boek: ons te tonen dat er geen eind aan de ongezeglijkheid van de mens is, omdat wij van onszelf zo hardnekkig zijn en ons niet erbij willen neerleggen als God anders handelt dan wij wensen.

Jona, die als profeet van God toch iets van Gods karakter zou moeten vertonen, schiet daarin schromelijk tekort en toonde niet het minste erbarmen. Integendeel, Gods erbarming mishaagde hem ten zeerste (4:1). Hij zei: 'Ik wist wel dat u een barmhartig God bent en dat mijn profetie over Ninevé toch niet in vervulling zou gaan, omdat U die stad wilde sparen' (4:2). Jona voelde er niets voor om veertig dagen te gaan prediken dat de stad zou worden omgekeerd en dan na afloop voor schut te staan

omdat het toch niet gebeurde. Dat betekent dat hij liever bereid was dat die hele stad met al die kleine kinderen en die talloze andere mensen en al dat vee ten onder zou gaan, dan dat zijn woord niet zou uitkomen. Als hij in zijn grootheid als profeet maar overeind kon blijven staan, dan was het niet erg dat die grote, hovaardige stad zou worden vernederd! En als wij eerlijk zijn, dan zullen wij ook iets van die gezindheid bij onszelf herkennen: wij vinden het niet erg wanneer anderen vernederd worden, als wij maar op ons voetstuk kunnen blijven staan. Zo groot is de verdorvenheid van het menselijk hart, en ook van een gelovige als hij naar het vlees wandelt (want Jona was per slot van rekening een dienstknecht van God, zoals wij nog zullen zien)! Hij kwam in opstand tegen God en daarom vluchtte hij van Gods aangezicht (1:3, 10), evenals Kaïn eertijds wegging van het aangezicht van de HEERE (Gen. 4:16). Hier zien wij dus ten voeten uit een beeld van de verdorvenheid van het menselijk hart.

Thema 3

In de derde plaats leren wij in dit boek dat Jona niet alleen een vertegenwoordiger is van de *mens* in het algemeen, maar meer in het bijzonder van het volk *Israël*. De geschiedenis van Jona is een zinnebeeldige geschiedenis, een type van Israëls geschiedenis. De Joden zijn zich dit ook bewust, want op de Grote Verzoendag lezen zij met elkaar dit boek. En dan niet in de laatste plaats het tweede hoofdstuk, in het besef dat hun geschiedenis onder de volken overeenkomt met die van Jona in de zee. Israël heeft gefaald als Gods getuige en is nu voor een tijd terzijdegesteld. Het is opgeslokt in de 'volkerenzee', maar God heeft het daar op wonderlijke wijze bewaard zodat het zijn eigen identiteit niet verloren heeft (evenals Jona niet omkwam in de zee).

Maar het zal in het laatste der dagen ook weer als Gods volk worden aangenomen en hersteld worden als getuige van God tegenover de wereld (zoals Jona opnieuw de kans kreeg zich van zijn zending te kwijten). Het evangelie van het komende Vrederijk zal door bekeerde Joden, de 'broeders' van de Koning, over de hele aarde worden verkondigd, zodat een grote

menigte uit de volken tot bekering zal komen en gespaard zal worden voor het oordeel (Matt. 24:14; 25:31-40; Openb. 7:9-17). Zo zien wij in de geschiedenis van Jona dus een beeld van de *hele* geschiedenis van Israël, inclusief hun herstel aan het eind. Overeenkomstig Gods opdracht zullen zij tot zegen zijn voor de volken, zoals Jona als een herboren prediker tot zegen was voor de Ninevieten.

Thema 4

In de vierde plaats vormt Jona echter ook een type van Christus Zelf, en het bewijs hiervoor vinden wij duidelijk in het Nieuwe Testament. Zowel in Mattheüs 12 als in Lukas 11 vergelijkt de Heer Jezus Zichzelf met Jona. In het eerstgenoemde gedeelte gaat het om wat wij in Jona 1 en 2 vinden: ‘Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn’ (Matt. 12:40). Zoals Jona neerdaalde in het watergraf, is Christus gezonken in de diepten van de dood. Hier is Jona dus een beeld van Christus in Zijn lijden en sterven.

Maar in Lukas 11 gaat het meer om wat dan volgt in Jona 3: de prediking van de ‘herrezen’ Jona aan Ninevé. Hier lezen wij namelijk: ‘Want zoals Jona voor de Ninevieten een teken was, zo zal ook de Zoon des mensen het zijn voor dit geslacht’ (Luk. 11:30). Zoals Jona om zo te zeggen opstond uit de dood en zijn prediking richtte tot de Ninevieten, zo is Christus daadwerkelijk opgestaan uit de doden en heeft Hij door middel van Zijn Geest de boodschap van bekering doen uitgaan tot de volken. En wij die tot de volken behoren en tot geloof gekomen zijn, hebben aan Zijn roepstem gehoor gegeven en zullen ook door Hem gered worden van de komende toorn (1 Tess. 1:10). Laten wij na deze inleidende opmerkingen nu overgaan tot de bespreking van de afzonderlijke hoofdstukken van dit boek.

Hoofdstuk 1

Jona's opdracht

Het verhaal van Jona wordt tegenwoordig door velen niet meer historisch serieus genomen. Men beschouwt het als een vrome legende. Toch is Jona een man die echt geleefd heeft en de Schrift geeft ons daarvoor twee duidelijke bewijzen in handen. Ten eerste komt zijn naam ook voor in een van de historische boeken van het Oude Testament, en ten tweede spreekt de Heer Jezus in de evangeliën eveneens over hem als een historische figuur. Wanneer de Heer Jezus, de alwetende Zoon van God, zó over Jona spreekt en Zichzelf met hem vergelijkt, dan kunnen wij het denkbeeld dat Jona een verzonnen figuur zou zijn – omdat hij op de een of andere wijze niet past in ónze visie op de natuur en op de geschiedenis – maar beter zo snel mogelijk vergeten.

Laten wij nu even kijken naar de schriftplaats waar Jona voorkomt in het Oude Testament, namelijk 2 Koningen 14:25. Daaruit blijkt dat Jona leefde ten tijde van Jerobeam II, koning van het tienstammenrijk. Evenals in Jona 1:1 wordt hij hier 'de zoon van Amitthai' genoemd, terwijl ook nog vermeld wordt dat hij uit Gath-Hefer kwam, niet zover van Nazareth vandaan, waaruit Hij afkomstig was die méérder was dan Jona! Jona wordt in dit gedeelte geschilderd als een boodschapper van goede tijding voor Israël. Overeenkomstig zijn profetie – Jona wordt hier wél een profetie genoemd – gaf God Zijn volk uitkomst en verlost Hij het door middel van Jerobeam II, die het gebied van Israël van noord tot zuid heroverde. Dat was een prachtige opdracht om zoiets te mogen profeteren. Jona is daar bepaald niet voor weggelopen. Wanneer God ons iets opdraagt dat wij graag voor Hem doen, dan is er geen vuiltje aan de lucht. De problemen komen

wanneer Hij met een opdracht komt die ons niet bevalt. Toen Israël in miserbare omstandigheden verkeerde, mocht Jona een instrument in Gods hand zijn om het volk te verkondigen: God heeft niet met jullie afgedaan, Hij zal jullie genade en barmhartigheid betonen en een verlosser zenden. En dat *heeft* God gedaan door middel van Jerobeam II. Die boodschap wilde Jona wel graag doorgeven. Iedereen vindt het fijn om een brenger van goede tijding te zijn, zeker als het Gods volk betreft, als het gaat om onze *eigen* mensen. Als het slecht met ze gaat, en je hebt je volk lief, wat is het dan prachtig te mogen prediken dat er weer uitkomst zal zijn!

Jona voelde er echter niet veel voor om van God een opdracht te krijgen ten aanzien van de Ninevieten, heidenen die de ware God niet kenden. De Israëlieten moesten niet zoveel hebben van de volken, en zeker niet van de Assyriërs. Het grote Assyrische rijk was in die tijd eigenlijk een bedreiging aan het worden voor Israël. Wij zouden verwachten dat het dan toch juist een kolfje naar Jona's hand had moeten zijn om de Ninevieten het oordeel van God aan te zeggen. Want zo staat het hier in vers 2, dat Jona tegen Ninevé moest gaan prediken omdat de boosheid van de stad was opgestegen voor Gods aangezicht; en Jona 3:4 geeft ons dan de inhoud van deze oordeelspredikatie. Maar nee hoor, Jona weigerde deze opdracht en hij liep weg. En waarom dan wel? Dat lezen wij pas in Jona 4:2: *Jona kende God!* Hij had de genade en de barmhartigheid van God mogen prediken aan zijn eigen volk; hij had Gods mildheid ondervonden. Maar Jona dacht bij zichzelf toen hij deze nieuwe taak kreeg: Waarom moet ik naar Ninevé om tegen die stad te gaan prediken? Dat kan maar één doel hebben: Ninevé moet tot bekering, tot geloof komen. Maar ik *wil* niet dat God genade gaat bewijzen aan deze stad. Stel je voor dat God barmhartigheid gaat betonen aan de stad die juist zo'n bedreiging vormt voor ons volk! Zo heeft Jona geredeneerd. Hij vond het om twee redenen verschrikkelijk dat Ninevé tot bekering zou komen. Ten eerste zou God de kans voorbij laten gaan om met de Ninevieten af te rekenen, en ten tweede zou hijzelf voor schut staan omdat zijn profetie helemaal niet uitkwam. Veertig dagen lang zou hij voor niets moeten gaan prediken!

Misschien zegt u: Dat is toch niet erg voor een dienstknecht van God; hij is toch alleen maar een simpel instrument in Gods hand om de boodschap door te geven, en daaraan hoeft hij toch geen pretenties te ontleen? Maar daartoe zijn wij nu juist wél geneigd! Elk mens heeft de neiging zichzelf in de lucht te steken. Elk mens heeft er moeite mee als anderen hem niet in zijn waarde laten, als anderen hem negeren en geen oog voor hem hebben. Dat geldt ook voor christenen, ook helaas zelfs voor dienstknechten van de Heer. Zij kunnen het er heel moeilijk mee hebben als zijzelf helemaal achter de boodschap schuilgaan, volkomen ter beschikking van de Heer moeten staan en alle resultaten van hun werk in Zijn hand moeten leggen. Het kan erg moeilijk zijn om alles aan Hem over te geven en zelf weggecijferd te worden! Wij stellen onszelf juist zo gemakkelijk op de voorgrond en wij zouden maar al te graag iets van de belangrijkheid van de boodschap op onszelf als dienstknechten van God willen overhevelen.

Maar de dienstknecht moet eigenlijk anoniem blijven, zoals wij dat van de Heer Jezus Zelf vinden in het evangelie naar Markus. Er wordt daar niets vermeld over Zijn afkomst, want dat is helemaal niet belangrijk voor een dienstknecht. Wanneer iemand in de wereld beroemd wordt, dan komen er interviews in de krant die vertellen over de afkomst van die persoon, over zijn ouderlijk huis, over zijn schooltijd enz. Maar dat is in het koninkrijk van God helemaal niet belangrijk. Daar geldt dat je gewoon maar je plicht hebt te doen. Daarom valt het evangelie naar Markus ook om zo te zeggen met de deur in huis en begint het gelijk met het dienstwerk van de Heer Jezus, omdat Hij in dit evangelie in het karakter van de Dienstknecht wordt voorgesteld.

Jona was inderdaad ook een dienstknecht van God, maar hij kon de gedachte niet verdragen dat hij straks openlijk voor schut zou staan. En hij ging daarin heel ver, want wij zullen later zien dat Jona echt boos op God is dat Deze de stad niet heeft omgekeerd. Dat betekent dus dat Jona liever had gezien dat o.a. die honderdtwintigduizend kleine kinderen waren omgekomen, dan dat hijzelf zijn gezicht verloor. Zo verdorven is het hart

van de mens! Maar de bedoeling van deze geschiedenis is ongetwijfeld ook dat ons een spiegel van ons eigen hart wordt voorgehouden, zodat wij onszelf afvragen hoe ónze reactie zou zijn in zo'n situatie. Zouden wij anders reageren dan Jona?

Op de vlucht voor God

Jona ging liever op de vlucht voor God dan dat hij Gods opdracht accepteerde. Hij zou best bereid zijn geweest Ninevé het oordeel te gaan aanzeggen als het had vastgestaan dat het werkelijk ook zou worden uitgevoerd. Maar hij kende Gods barmhartigheid en daarom nam hij geen risico en ging er vandoor. Zo zijn er ook in onze dagen nog steeds predikers die Gods genade afwijzen en uitsluitend bereid zijn om hel en verdoemenis te prediken – en bepaalde elementen van zo'n prediking kunnen er zelfs toe dienen de menselijke sensatiezucht te bevredigen! Jona wilde niet voor schut staan, en wij misschien ook niet. Toch zal er een moment in ons leven moeten komen dat wij daartoe bereid zijn. Als een mens tot geloof komt, dan staat hij namelijk ook voor schut. Want dan moet hij voor God erkennen dat hij er hopeloos aan toe is, dat hij alles verbruid heeft. Hij moet het faillissement van zijn leven erkennen, ook al kan het er aan de buitenkant misschien nog wel netjes uitzien. Veel mensen zijn echter niet bereid om zo tot God te komen en op die manier voor schut te staan. Zij gaan er ook liever vandoor. Zij denken dat zij kunnen vluchten voor God, evenals Jona dat hier deed.

Ongetwijfeld heeft Jona dat gedaan tegen beter weten in, want wij mogen wel aannemen dat hij Psalm 139 heeft gekend. Daar lezen wij over Gods alwetendheid en over Zijn alomtegenwoordigheid: 'Waar kan ik Uw Geest ontgaan, waar Uw aangezicht ontvluchten? (...) Nam ik vleugels van de dageraad, woonde ik aan het einde van de zee, ook daar zou Uw hand mij leiden en Uw rechterhand mij vasthouden.' (Ps. 139:7, 9-10). Jona had van tevoren kunnen weten dat het een vergeefse vlucht was. Maar als

een mens werkelijk van God afdwaalt, dan wordt hij ook in zijn denken beneveld. Jona was verblind en hij was maar van één gedachte beziel, nl. te verhinderen dat hij ooit in Ninevé zou komen. Om dat te bereiken nam hij een schip naar Tarsis (vs. 3). Sommigen zeggen dat Tarsis in Spanje lag, anderen in India. In ieder geval lag het ver weg. Jona wilde zo snel mogelijk en zo ver als maar mogelijk is uit de buurt van Ninevé zien te komen. Hij ging aan boord en tegen de tijd dat hij zijn bestemming zou hebben bereikt, zou hij nog wel eens zien of iemand, zelfs God, hem ooit nog naar Ninevé zou kunnen krijgen.

En zo staat er heel ernstig in dit vers dat Jona zich opmaakte om te vluchten, 'weg van het aangezicht van de HEERE'. Die woorden klinken ons bekend in de oren, want we lezen hetzelfde van Kaïn in Genesis 4:16. Toen Kaïn wegging van Gods aangezicht werd de wereld dor en leeg voor hem; en hij heeft geprobeerd om die wat op te vrolijken door middel van de uitvindingen van zijn zoons, door middel van techniek, kunst en economie (alles wat de mens maar kan uitdenken en wat vandaag nog steeds functioneert in een wereld zonder God, om die wereld een beetje aangenamer te maken). Maar in tegenstelling tot Kaïn was Jona een *gelovige*, een *dienstknecht* van God. Toch kwam het met hem ook zover, dat hij wegging van het aangezicht van de HEERE. Deze uitdrukking vinden wij maar liefst driemaal in dit eerste hoofdstuk (vgl. 1:3, 10).

Zo staat er ook driemaal dat hij afdaalde (vgl. de HSV): naar Jafó, in het schip, en dan nog in het ruim van het schip (vs. 3, 5). Jona ging drie stappen naar beneden, want een weg van God vandaan is altijd een weg naar beneden, een weg die ons omlaagvoert. Zo'n weg van God vandaan is ook altijd een dure weg. Jona moest de vrachtprijs betalen (vs. 3), en dat moet hem een vermogen hebben gekost voor zo'n lange zeereis. Van dat geld heeft hij nooit meer iets teruggezien; hij heeft geen restitutie van de vrachtprijs gekregen toen hij in de zee werd geworpen. Zo gaat het ook met een mens wanneer hij tot bekering komt. Het is een goede zaak dat hij na allerlei belevenissen tot geloof komt, maar de prijs die hij heeft moeten

betalen in de jaren die achter hem liggen en waarin hij een weg ging die van God afvoerde, die krijgt hij nooit meer terug.

Zo heeft Jona een dure prijs moeten betalen voor zijn vlucht. Zijn naam betekent 'duif'. Terwijl hij als een vredesduif naar Ninevé had moeten trekken, vloog hij de verkeerde kant op, van God vandaan! En in het schip probeerde hij zich zover mogelijk te verstoppen: onder in het ruim van het schip ging hij liggen slapen. Het was niet de slaap des rechtvaardigen die hij genoot, het was een slaap die nodig was om zijn geweten te sussen. Als je slaapt, hoor je die lastige stem van je geweten niet meer – hoewel God die zelfs in je dromen nog kan laten horen! Maar het zou niet lang duren. God was met Jona bezig en Hij liet hem niet los.

In de storm

God wist Jona te vinden. En zo weet Hij iedereen te vinden die voor Hem op de vlucht gaat, of het nu gaat om een ongelovige of om een gelovige die Gods gemeenschap verlaat. U zult gewaar worden dat uw zonde u zal vinden, zoals Mozes het zegt in Numeri 32:23. Alle mogelijke middelen staan God hiertoe ten dienste, zoals wij zo treffend zien in dit boek. God zond eerst een storm (vs. 4), en verder vinden wij viermaal dat God iets beschikte, resp. een grote vis (vs. 17), een wonderboom, een worm en een gloeiende oostenwind (4:6-8). Daaruit blijkt dat Hij alle dingen in de hand heeft. Hij gebruikt alles wat maar nodig is om iemand die van Hem is afgeweken toch weer tot Hem terug te brengen, zelfs al gaat het dan dwars door de doodswateren heen.

Zo zendt Hij hier allereerst een storm, een zware storm die het schip dreigt stuk te slaan. De schepelingen raken bevreesd en roepen ieder tot zijn god (vs. 5). Wat een prachtige kans voor Jona om aan deze mensen van verschillende nationaliteiten de boodschap te verkondigen van de ene, ware God. Maar hij heeft gezwegen; hij lag te slapen in het ruim! Zo heeft Israël,

dat van zichzelf toch vertrouwde dat het een leidsman was van blinden, een licht voor de volken die in de duisternis van het heidendom verzonken waren (vgl. Rom. 2:19), helaas gefaald in zijn getuigenis ten opzichte van de volken. En dat zelfs in die mate dat de naam van God onder de volken gelasterd werd (Rom. 2:24).

Het was wel een ernstige situatie voor Jona. In vers 10 lezen wij zelfs dat hij de schepelingen openlijk had verteld dat hij voor God op de vlucht was. Hij heeft zich er niet eens voor geschaamd. Misschien hebben ze wel tegengesparteld en wilden ze geen passagiers meenemen. Maar Jona móest weg, en daarom gaf hij toe dat hij op de vlucht was voor God. Dáárdoor vormde hij zo'n jammerlijk getuigenis tegenover deze heidenen. Zoals gezegd zien wij hetzelfde in de geschiedenis van het volk Israël. Het heeft gefaald in zijn getuigenis ten opzichte van de volken en het zal eenmaal tot schuldbelijdenis komen, evenals Jona hier uiteindelijk moest erkennen dat door zijn schuld deze zware storm tegen de schepelingen was opgestoken (vs. 12). Ik heb er al op gewezen dat orthodoxe Joden op de Grote Verzoendag speciaal dit boek lezen, en daarmee maken zij deze belijdenis van Jona nu dus reeds tot de hunne. Het volk dat een vredesduif had moeten zijn, is een steen des aanstoets geworden. Het volk dat een zegen voor de naties had moeten zijn – en dat in vele opzichten ook is geweest! – is tegelijkertijd ook de oorzaak geworden van zware stormen die de mensheid hebben getroffen.

Dat is nu juist het tweeslachtige van het Joodse volk. Aan de ene kant zou ik u een lange lijst kunnen noemen van Joden die door hun vernuft, door hun ontdekkingen, een geweldige zegen hebben betekend voor de samenleving. Maar aan de andere kant zijn er juist ook door Joden verschrikkelijke krachten opgeroepen die de wereld bedreigen. De Jood Albert Einstein stond – tegen zijn zin! – aan de wieg van de grootste verschrikking van de twintigste eeuw, de atoombom. De Jood Karl Marx is mede verantwoordelijk voor het feit dat de helft van de mensheid heeft gezocht onder communistische regimes. Het is de Jood Sigmund Freud die, meer dan wie ook, verantwoordelijk is voor het consequent toepassen

van het evolutionisme op de menselijke geest en het verlagen van ons hele gedrag, onze hele persoonlijkheid tot dierlijke en oncontroleerbare driften en instincten. Men weet niet half hoe groot zijn invloed is op het denken van de moderne mens.

Ik zeg het nog eens: God hééft het Joodse volk gebruikt voor onnoemelijk veel zegen. Maar waar het van Hem is afgeweken, daar is het ook oorzaak geworden van sommige van onze grootste plagen. Dat is gebeurd doordat de Joden van God afweken, niet doordat zij slechter zouden zijn dan wij van nature. Die dwaasheid is de wortel van elk antisemitisme: dat de Jood, omdat hij Jood is, minder zou zijn. Hij is in talloze opzichten méér! God heeft hem met bijzondere gaven uitgerust, gaven die alleen maar een zegen voor de mensheid kunnen zijn als ze in dienst van God worden gebruikt. En dat is wat God hen in Zijn Woord juist zo kwalijk heeft genomen, dat zij van Hem zijn afgeweken en dat door hun toedoen zelfs Zijn naam onder de volken is gelasterd.

Maar zoals het in de geschiedenis is gegaan, zo zal het ook in de nabije toekomst zijn: Israël zal het middelpunt van de gebeurtenissen blijven vormen, zowel ten goede als ten kwade. Dat weten wij uit de profetieën van Gods Woord. Er zal in Israël een overblijfsel worden gevormd naar de verkiezing van de genade, en dat zal het evangelie van het Koninkrijk uitdragen over de gehele aarde. Maar in die vreselijk donkere tijd, in de Grote Verdrukking, zal er ook een Jood ten tonele verschijnen die de personificatie van het kwaad zal zijn: de antichrist, de afvallige koning der Joden. Ook dan dus weer dat merkwaardige contrast tussen de zegen en de vloek die van dit volk uitgaat.

Jona kon niet rustig blijven slapen in de storm. Hij werd gewekt en daarna ter verantwoording geroepen: ‘Vertel ons toch door wie dit onheil ons overkomt. Wat is uw werk en waar komt u vandaan? Wat is uw land en van welk volk bent u?’ (vs. 8). Hij moest komen en zijn getuigenis afleggen. Laat ik in dit verband nog een andere toepassing van deze geschiedenis mogen maken, nu niet op het volk Israël maar op onszélf. Niet om het

ingewikkelder te maken, maar om de eenvoudige reden dat de plaats die Israël ten tijde van het Oude Testament innam als getuige van God tegenover de wereld vandaag door ons als christenen wordt ingenomen. Jona was een dienstknecht van God, maar elke christen is dat ook. Elke christen is ertoe geroepen zijn getuigenis te geven, en moge de Heer genade geven dat dit geen getuigenis is waardoor Zijn naam gelasterd wordt. Laten wij eerlijk antwoord geven als men rekenschap van óns vraagt. ‘Vertel ons toch door wie dit onheil ons overkomt?’, zo vroegen de schepelingen hier aan Jona en toen moest hij wel schuld belijden. Evenzo zullen wij als christenen onze schuld moeten belijden, omdat wij ook gefaald hebben in ons getuigenis tegenover de wereld. Wij kunnen de schuld niet aan anderen geven, niet aan de Joden zoals men dat eeuwenlang heeft gedaan. Nee, wij hebben zelf een onnoemelijk grote schuld tegenover Israël én tegenover de volken. Wij als christenen hebben het als dienstknechten van God niet beter ervan afgebracht dan zij. ‘Door wiens schuld treft ons dit onheil?’ Hebben wij dikwijls niet moeten erkennen dat het door ónze schuld is? Door wiens schuld treft momenteel het onheil West-Europa? Is het niet doordat de zogenaamde christelijke naties hier helemaal niet christelijk meer zijn? Laten wij de schuld bij onszélf zoeken!

‘Wat is uw werk en waar komt u vandaan? Wat is uw land en van welk volk bent u?’ Wat zou het er anders uitzien in de wereld, als elke christen een open en eerlijk getuigenis zou afleggen van het ‘land’ waarvan hij een burger is. Wij weten uit de Schrift dat dit een hémels vaderland is, waarnaar de aartsvaders al hebben uitgezien (Fil. 3:20; Hebr. 11:16). Sommige christenen denken echter volkomen horizontalistisch en vergeten dat zij ‘Hebreeërs’ zijn, d.i. ‘mensen van de overkant’, mensen die een ándere wereld toebehoren. Zo zei Jona het hier: ‘Ik ben een Hebreeër en ik vrees de HEERE, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft’ (vs. 9). Een prachtig getuigenis, maar het kwam er pas uit toen Jona door de omstandigheden wel ertoe gedwongen werd. Zo zijn er helaas veel gelovigen die langzamerhand zijn afgedreven, totdat ze worden wakker geschud en iemand hen vraagt naar hun geloof. Dan komt het er ook zo

timide uit: 'Ik vrees de Heer, ik ben een christen'. Jij een christen? Dat had ik niet achter je gezocht! Zo'n terechtwijzing van de kant van ongelovigen is niet erg aangenaam, maar ze kan wel nuttig en nodig zijn.

'ik vrees de HEERE, de God van de hemel, Die de zee en het droge gemaakt heeft'. De reactie van de schepelingen daarop was dat zij 'zeer bevreesd' werden (vs. 10). Hun gedachten gingen razendsnel. Deze man was voor Jahweh op de vlucht, dat wisten zij. En nu bleek Jahweh de God te zijn die de zee heeft gemaakt, die zee die zo verschrikkelijk tekeer ging. Het was duidelijk: *Jona* was de schuldige, zoals het lot door Gods besturende hand ook inderdaad had aangewezen (vs. 7). Zij vroegen hem: 'Wat moeten wij met u doen, zodat de zee ons met rust laat?' (vs. 11). Deze mannen waren er niet de schuld van dat het zo stormde, dat was het gevolg van wat *Jona* had gedaan. Door zijn schuld stak de storm op tegen deze onschuldigen. En wie zal zeggen hoeveel stormen er over de westerse wereld zijn gekomen door de schuld van de christenen, evenals er in de oude bedeling door de ontrouw van Israël zoveel stormen gekomen zijn over heel de oosterse wereld – die wereld die zo in beroering is geraakt tijdens de verschillende wereldrijken die allemaal aan de macht zijn gekomen tengevolge van Israëls falen?

Jona's offer

Er was slechts één oplossing, één middel om de storm te laten bedaren. Maar het was een vreselijke oplossing. Jona deed hier zelf het middel aan de hand: 'Pak mij op en werp mij in de zee; dan zal de zee u met rust laten, want ik weet dat deze zware storm u omwille van mij overkomt' (vs. 12). De schepelingen wilden er echter nog niet aan en deden hun best het schip weer aan land te brengen, maar de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. Het was niet te vermijden: Jona moest overboord. Ten slotte hebben zij dat dan ook gedaan, met een gebed op de lippen dat ze er niet voor gestraft zouden worden en dat zijn bloed niet over hen zou komen (vs. 14). Dan staat er zo treffend: 'En de woedende zee kwam tot bedaren' (vs. 15). Het is

alsof wij de Heer Jezus horen spreken tot de zee: ‘Zwijg, wees stil!’ (Mark. 4:39).

Het offer van Jona had bovendien deze merkwaardige uitwerking dat de schepelingen tot geloof in Jahweh kwamen: ‘Toen werden de mannen zeer bevreesd voor de HEERE; zij brachten de HEERE een slachtoffer en legden geloften af’ (vs. 16). Wanneer wij bedenken dat Jona een type van het volk Israël is, dan zien wij hier dus in beeld hoe tengevolge van de terzijdestelling van Israël het heil tot de volken is gekomen. Door Israëls val is de behoudenis tot de volken gekomen en hebben deze deel gekregen aan de rijkdom van het geloof (Rom. 11:11-12). En vers 15 van hetzelfde bekende hoofdstuk uit de Romeinenbrief zegt ons: ‘Want als hun verwerping (de) verzoening van (de) wereld is, wat zal hun aanneming anders zijn dan leven uit (de) doden?’

De éérste helft van dit vers zien wij hier in Jona 1, de tweede helft pas in Jona 3 en 4. Als door Israëls verwerping de boodschap van de verzoening kon uitgaan tot de wereld, wat zal dan wel het gevolg zijn van Israëls herstel? Dat zal een heel nieuw begin betekenen zowel voor Israël als voor de volken, ‘leven uit de doden’. Jona werd teruggegeven door de zee en Ninevé kreeg een nieuwe kans. Maar zover was het hier nog niet. Jona werd in de zee geworpen, en zo is er in de geschiedenis van Israël dat moment gekomen dat het verzwolgen is in de volkerenzee. Jesaja 17:12 en Openbaring 17:15 vertellen ons dat de zee een beeld is van die grote, schuimende massa van de steeds in beweging verkerende natiën van deze wereld. Israël is echter niet omgekomen in deze ‘zee’, evenmin als Jona omkwam in het water. Het Joodse volk is niet opgegaan in de volken waaronder het verstrooid is, in tegenstelling tot zoveel andere volken uit die tijd. Waar zijn de Feniciërs, de Edomieten, de Filistijnen? In zeker opzicht is het wel waar dat daar vandaag in diezelfde gebieden weer volken wonen die deze oude naties vertegenwoordigen, maar deze naties zelf zijn al lang verdwenen. Maar God houdt Zich bezig met Zijn ontrouwe volk, zodat het niet zijn graf heeft gevonden in de volkerenzee. Evenals Jona is het op wonderlijke wijze

bewaard, sinds het in ballingschap is gevoerd vanwege zijn verwerping van de Messias.

‘En de HEERE beschikte een grote vis om Jona op te slokken’ (vs. 17). De zee was het graf van Jona, maar de vis was als het ware een ark voor hem die hem bewaarde in de wateren. Evenzo heeft God middelen gegeven en beschikkingen getroffen om het Joodse volk te bewaren te midden van de overige volken, zodat het bijna tweeduizend jaar zijn eigen identiteit heeft kunnen behouden. Dat is Gods wondere hand in de geschiedenis. Er is vandaag een Joodse natie zoals die er tweeduizend jaar geleden was, en de orthodoxe Joden dienen God nog net zo als de farizeeën in de dagen van de Heer Jezus (want theologisch gesproken is dat precies dezelfde groepering).

Bij de behandeling van hoofdstuk 2 hoop ik nog iets meer te zeggen over deze vis en over dat wat Jona heeft meegemaakt in de buik van de vis. Laat ik nu ook nog de andere toepassing maken die ik al eerder noemde, namelijk niet op Israël maar op onszélf. God weet beschikkingen te treffen om ons daar te brengen waar Hij ons wil hebben. Wij kunnen God een tijdlang ontlopen, maar Hij weet ons toch te vinden. Niet om ons te straffen en Zich op ons te wreken, maar wel om ons *klein* te maken.

Dat is nodig. Wat zal Jona zich klein hebben gevoeld in de buik van de vis! Te midden van de mensen kun je je pretenties en je eigendunk wel hooghouden – daarvoor heb je immers publiek nodig! Zo bouwen veel mensen een decor op rondom zichzelf, en misschien doen wij dat allemaal wel een beetje. Onze omgeving, onze kinderen, onze collega’s moeten zo nodig van ons onder de indruk komen, want daaraan ontleen wij onze belangrijkheid. Maar kan een mens ónbelangrijker zijn dan Jona daar in de buik van de vis? Wat wordt een mens dan klein en nietig! Hij heeft alleen nog maar met God te maken; het decor is verdwenen. Zo komt er in het leven van elk mens een ogenblik dat hij helemaal alleen tegenover God staat. Je kunt je eigen omgeving een tijdlang om de tuin leiden: met mij is er niets aan de hand, ik ben een goed christen enz. Totdat God het zo beschikt in je leven dat je helemaal alleen voor Hem komt te staan, en dan

moet er wel zo'n belijdenis komen als die van Jona. Dan moet je wel eerlijk erkennen wat er fout is gegaan in je leven.

Het teken van Jona

Het offer van Jona wijst echter ook heen naar het offer van Christus, die is overgeleverd in handen van de volken en door hen (overeenkomstig Gods ondoorgrondelijke raad, Hand. 2:23) ter dood is gebracht. Merkwaardig genoeg is het gevolg hiervan juist *zegen* voor de volken, dat wil zeggen voor hen die tot geloof komen (zoals de schepelingen hier). Op twee plaatsen in de evangeliën heeft Christus Zijn sterven vergeleken met het offer van Jona. In Mattheüs 12:40 lezen wij: 'Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten in het hart van de aarde zijn'. Dit zou het 'teken' zijn dat aan het ongelovige en verharde volk zou worden gegeven. In Lukas 11:30 staat: 'Want zoals Jona voor de Ninevieten een teken was, zo zal ook de Zoon des mensen het zijn voor dit geslacht'. Maar hier heeft het teken een *ander* karakter: zoals Jona door zijn *prediking* een teken was voor de Ninevieten, zo was de Heer dat door Zijn boodschap voor de Joden. Jona verkondigde het evangelie aan Ninevé. Een vreemd evangelie, zouden wij misschien denken: Na veertig dagen zal God deze stad omkeren! Toch was het een goede boodschap. Want waarom moest Jona dat prediken? Opdat de Ninevieten zich zouden bekeren en de kans zouden krijgen om aan het oordeel te ontkomen.

Uit deze twee 'tekenen' bestaat dus de boodschap van het evangelie. Het *begint* met het feit dat Christus is gestorven voor onze zonden, dat Hij drie dagen en drie nachten in de schoot der aarde is geweest. De inhoud van het evangelie is niet dat Hij een goed mens was, die vele goede dingen heeft gezegd die de moeite waard zijn om na te volgen. Nee, de essentie van Zijn werk was Zijn lijden en sterven op het kruis van Golgota, waar Hij de

dood van de zondaar heeft moeten smaken en het oordeel van een heilig en rechtvaardig God op Hem is neergekomen. Maar de dood kon Hem niet vasthouden en de aarde heeft Hem weer moeten teruggeven, net zoals Jona weer werd uitgespuwd door de vis. God heeft Hem opgewekt uit de doden en de prediking van de opgestane Heer doen uitgaan over de hele aarde. Dat is de tweede helft van het evangelie, het tweede 'teken': Christus is niet alleen overgegeven om onze overtredingen, maar ook opgewekt om onze rechtvaardiging (Rom. 4:25). Zoals de herrezen Jona zijn prediking richtte tot Ninevé, zo heeft de opgestane Christus vanaf de Pinksterdag de boodschap van het evangelie door middel van Zijn Heilige Geest en door middel van Zijn dienstknechten laten uitgaan onder de volken. In deze beide opzichten is de ontrouwe Jona merkwaardigerwijs een type van Christus: in Zijn gaan in de dood en in Zijn prediking tot de wereld. Beiden daalden af in de diepten van de dood en beiden hebben een machtige boodschap aan de wereld verkondigd met een geweldige uitwerking.

Mag ik nu ook nog een paar *verschillen* noemen tussen Jona en Christus? Jona was een ontrouwe dienstknecht, die zijn taak probeerde te ontlopen. Christus was de trouwe Knecht van de HEERE, die altijd deed wat God behaagde. Het was Zijn spijs de wil te doen van Hem die Hem had gezonden (Joh. 4:34). Hij is doorgegaan tot het bittere einde, waar wij Hem in de hof van Getsemane horen smeken of de drinkbeker van het lijden misschien aan Hem voorbij kon gaan en tegelijkertijd dan ook Zijn volkomen onderwerping aan de wil van de Vader kunnen opmerken. Zo is Hij doorgegaan tot aan Golgota, tot de dood aan het kruishout. Hij is de trouwe en waarachtige Getuige (Openb. 3:14), die nooit heeft gefaald.

Wanneer wij Jona in de storm zien slapen in het ruim van het schip, dan gaan onze gedachten ook uit naar de Heer Jezus zoals Hij tijdens een storm rustig lag te slapen in het achterschip (Mark. 4:35-41). Jona sliep om de stem van zijn onrustige geweten niet meer te horen, Christus sliep de slaap des rechtvaardigen. Hij kon onder alle omstandigheden rustig zijn en alles in Gods hand leggen. Niets kon Zijn innerlijke vrede aantasten, omdat Hij

in volmaakte gemeenschap verkeerde met Zijn God en Vader. Zo kunnen twee mensen slapen, terwijl hun slaap toch zo heel verschillend kan zijn. En Jona kon ook niet zoals Christus door een machtswoord de storm tot bedaren brengen. Verder legde Jona slechts noodgedwongen getuigenis af van de God des hemels, die de zee en het droge gemaakt heeft, terwijl de Heer Jezus altijd een volmaakt getuigenis gegeven heeft van Zijn Zender en Zijn leven in volkomen overeenstemming daarmee was. Hij is de trouwe Dienstknecht uit het evangelie naar Markus, dat daarom ook het evangelie is dat wij als dienstknechten van God in herinnering dienen te houden.

Wij hebben in dit opzicht een grotere verantwoordelijkheid dan Jona, want wij kennen de koers die Christus voor ons heeft uitgezet. Wanneer wij in Zijn voetstappen wandelen, dan gaat het goed en kunnen wij niet afwijken. Wij zouden dat niet eens willen, en wensen alleen maar deze geweldige boodschap te verkondigen van de Man die drie dagen en drie nachten in de schoot der aarde is geweest. *Hem* willen wij prediken aan deze wereld, opdat mensen Hem aannemen als hun Heiland en voor eeuwig behouden worden.

Hoofdstuk 2

Jona in de buik van de vis

In het vorige hoofdstuk hebben wij gezien dat Jona vluchtte van het aangezicht van de HEERE. Inplaats dat hij naar Ninevé ging, zoals God hem had opgedragen, ging hij sloop naar Tarsis – in de veronderstelling dat als hij eenmaal ver van Israël zou zijn, dan wel iemand van goeden huize zou moeten komen om hem naar Ninevé te kunnen krijgen. Welnu, hij had te maken met Iemand die met eerbied gesproken van goeden huize was. Want God is niet een god wiens heerschappij beperkt is tot een bepaald gebied, zoals dat bij de goden der heidenen het geval is: de woestijn, de bergen, of het land, of de zee. De heerschappij van de God van Israël is universeel. Hij is de God van hemel en aarde, Hij heeft zowel de zee als het droge gemaakt, Hij heeft alle elementen in Zijn hand. En zo brengt Hij een storm op het water.

Jona lag weliswaar te slapen in het schip, maar hij moest wakker worden en openlijk ervoor uitkomen hoe het ermee stond. Dat was een beschamende ervaring voor hem, want hij moest schuld belijden tegenover heidense mannen die de afgoden dienden. Toch is het mooi dat hij ook ervan kon getuigen dat het bidden tot hun afgoden hen niet kon helpen, dat het alleen zin had Jahweh te vrezen en in Zijn wegen te wandelen. Maar hij moest wel erkennen dat hij dat zelf niet had gedaan en juist van het aangezicht van de HEERE was weggevlucht.

Hij kon hun echter een oplossing aan de hand doen: de zee zou bedaren wanneer zij hem opnamen en in de zee wierpen. Dit gebeurde dan ook daadwerkelijk. Hoewel dit betekende dat Jona zelf ten onder moest gaan

in het water, was het gevolg hiervan dat al die mannen in het schip gered werden. En dat was al precies het ómgekeerde van wat Jona beoogde, toen hij op de vlucht ging voor God! Want hij had *zichzelf* willen sparen en daarvoor Ninevé willen opofferen. Hier aan boord van het schip leerde hij echter al de les dat God het juist omgekeerd wilde: hijzelf werd opgeofferd, opdat die heidense mannen in het schip gespaard bleven. Maar de God die de storm beschikte, beschikte toen ook een grote vis om Jona in te slokken. Want God was nog niet klaar met Jona. Als een vader zijn kinderen straft, dan is dat om hen te tuchtigen, hen op te voeden – niet om radicaal met hen af te rekenen. Zo begon God hier met Jona, maar het ging inderdaad wel door de diepte. Jona moest wel ontzettend diep terechtkomen, zoals hij het zelf ook enkele malen zegt hier in hoofdstuk 2. Niet alleen letterlijk, in de diepte van de zee, maar ook figuurlijk. Jona moest heel erg klein worden, en dat werd hij in de buik van de vis.

Nu moet ik eerst iets over deze vis zeggen, want daar kun je niet omheen vandaag de dag. Jona's verblijf in de buik van de vis wordt tegenwoordig niet meer historisch serieus genomen, evenmin als de bekeringsgeschiedenis van Ninevé in hoofdstuk 3 en het verhaal over de wonderboom in hoofdstuk 4. Veelal beschouwt men deze geschiedenissen als vrome legenden, symbolische verhalen met een bepaalde religieuze strekking. Mensen die een dergelijke mening zijn toegedaan, zijn ook zeer moeilijk te overtuigen van hun ongelijk. Wanneer men bijbelgetrouwe commentaren over Jona leest, ziet men daarin dikwijls dat de uitleggers zich beijveren om met allerlei voorbeelden uit de geschiedenis te bewijzen dat het heel goed mogelijk is dat zulke grote vissen voorkomen in de Middellandse Zee, dat zij een keelopening hebben die groot genoeg is om een mens in te slokken, en dat het ook wel mogelijk is dat iemand het drie etmalen in zo'n vis kan uithouden omdat er genoeg zuurstof is in het spijsverteringskanaal en het zuur van de maag niet zo sterk hoeft te zijn dat een mens daardoor dood zou gaan. Ten slotte valt het ook best te verdedigen dat zo'n vis om de een of andere reden zijn maaginhoud na verloop van tijd weer uitspuwt.

Toch denk ik dat zulke bewijsvoeringen alleen maar nuttig zijn voor een bepaalde groep van twijfelaars. Ik bedoel dit. Er zijn veel mensen die zeggen dat ze zulke bewijzen niet nodig hebben, omdat ze Gods Woord geloven zoals het er staat. God heeft gezegd dat het zo gebeurd is, en de Heer Jezus verzekert ons Zelf in het Nieuwe Testament dat Jona bestaan heeft en dat hij drie etmalen heeft doorgebracht in de buik van een zeemonster. Daarom hebben deze mensen geen behoefte aan verhalen dat het inderdaad is voorgekomen dat iemand ettelijke dagen in de maag van zo'n grote vis heeft gezeten. Aan de andere kant is er echter ook een grote groep mensen die zeggen: al kom je met honderd van dit soort verhalen aandragen, ik geloof er eenvoudig niets van! Het zijn vrome geschiedenissen die bedoeld zijn om bepaalde geestelijke lessen over te brengen, maar ze berusten niet op historische feiten.

Voor deze beide groepen van mensen is het dus niet erg zinvol om te komen met concrete bewijzen die het verblijf van Jona in de buik van de vis logisch verklaarbaar maken. Ten aanzien van een onderwerp als de schepping ligt het eigenlijk net zo. De eerste groep zegt: Je hoeft de schepping niet te bewijzen, want we geloven wat er in de Bijbel staat. De tweede groep zegt: Ook al kom je met nog zoveel bewijzen, we geloven in de evolutie en we houden ons eenvoudig aan wat de meerderheid van de geleerden zegt.

Maar er is ook nog een tussengroep, een groep twijfelaars, en voor hen is het waardevol om op deze vragen in te gaan. Deze mensen zeggen heel terecht: Als ik Genesis 1 niet letterlijk kan opvatten, wat is er dan waar van de rest van de Bijbel? Wanneer uitspraken over aardse zaken niet betrouwbaar blijken te zijn, hoe kan ik de Bijbel dan vertrouwen als hij over hemelse en eeuwige dingen spreekt? Als je het verhaal van Jona niet serieus kunt nemen, hoe kon de Heer Jezus dan zó over Jona spreken zoals dat gebeurt in de evangeliën? Dat zijn belangrijke vragen, en ik wil nu graag ook even ingaan op dit laatste probleem. Hoe kon de Heer Jezus over Jona spreken als een historische persoon, die werkelijk drie dagen en drie

nachten in de buik van een grote vis heeft doorgebracht? Er zijn maar een paar antwoorden mogelijk:

1. De eerste mogelijkheid is dat Christus Zelf ook niet beter wist. Dan ontkent men Zijn goddelijkheid, die immers ook alwetendheid inhoudt, en maakt men Hem tot een gewoon mens die er niet meer van wist dan anderen van Zijn tijd.
2. De tweede mogelijkheid is dat Hij wel beter wist, maar dat Hij Zich aanpaste aan de gebruikelijke voorstellingen van de mensen in Zijn dagen. Dan maken wij de Heer in feite tot een leugenaar, want er was geen enkele noodzaak voor Hem om speciaal dit voorbeeld van Jona te noemen. Bovendien spreekt Christus ook over andere oudtestamentische personen als historische figuren. Als Hij wel beter wist, waarom spreekt Hij dan zo over hen? Dan had Hij ze beter niet kunnen noemen.

In deze beide gevallen komt men van zo'n geschiedenis uit het Oude Testament opeens terecht bij het hart van het christendom, bij de Persoon van Christus en bij Zijn geloofwaardigheid. Dat illustreert opnieuw dat men de vragen in de Schrift niet van elkaar kan losmaken. Je kunt niet zeggen: Een christen is iemand die in Christus gelooft, niet in Jona. Dat klinkt misschien wel vroom, maar het is ten enenmale verkeerd, omdat men dan een kunstmatig onderscheid maakt dat de Schrift zelf helemaal niet maakt. Natuurlijk geloven wij ook niet in Jona zoals wij in Christus geloven, maar dat betekent niet dat wij maar met Jona kunnen afrekenen alsof hij nooit daadwerkelijk zou hebben geleefd.

Het enige juiste antwoord dat overblijft, is dan ook dat Christus wel *degelijk* wist wat Hij zei en dat dit inderdaad op historische feiten berustte. Overigens moeten wij niet denken dat wij alle wonderen in de Bijbel logisch kunnen verklaren. Verhalen van bijvoorbeeld walvisvaarders, die overboord zijn gevallen en in de maag van zo'n vis zijn terechtgekomen en toch in leven zijn gebleven, kunnen zoals gezegd een bepaald nut hebben.

Zij tonen aan dat het wel degelijk kan. Maar zelfs als zou blijken dat het niet zou kunnen, doet dit niets af van de historiciteit van deze gebeurtenis. God kan door Zijn wondermacht immers bij uitzondering mogelijk maken wat normaal gesproken ónmogelijk is. De wetenschap kan hierover niet het laatste woord hebben. De wetenschap onderzoekt natuurwetten, zij gaat na hoe de dingen normaal verlopen, maar zij kan geen enkele uitspraak doen over bovennatuurlijke feiten en gebeurtenissen. Daarvoor zijn wij aangewezen op openbaring van Godswege.

Aan de andere kant betekent dit nu ook weer niet dat christenen alles maar voor zoete koek slikken en hun verstand eenvoudig uitschakelen. Daar moet ook tegen gewaarschuwd worden. Ik heb eens iemand horen zeggen: Als de Bijbel het omgekeerde had gezegd, dat niet Jona in de buik van de vis maar dat de vis in de buik van Jona had gegeten, dan had ik dat óók geloofd. Maar daarmee overdrijf je de zaak en maak je je eigen geloof – en ook het christelijk geloof in het algemeen – belachelijk. Want Gods Woord vraagt niet van ons dat wij zulke absurde dingen zouden moeten geloven. Er zijn veel wonderen in de Bijbel die *boven* ons verstand uitgaan, maar dat wil niet zeggen dat God ons dingen wil laten geloven die *tegen* ons verstand ingaan. De Bijbel is geen sprookjesboek. Jona's verblijf in de buik van de vis was historische werkelijkheid.

Uit de diepten roep ik tot U

Zo horen wij Jona hier vanuit de buik van de vis tot God roepen (vs. 1). Het is het gebed van iemand die inderdaad helemaal in het dieptepunt is aangeland en van niemand anders meer uitkomst kan verwachten dan van de Heere. Het is opvallend dat dit gebed grotendeels in de verleden tijd is gesteld: het is een samenvatting van wat er in die drie dagen en drie nachten in zijn ziel is omgegaan. Daarom geeft vers 2 onmiddellijk al het *antwoord* op zijn roepen: 'Ik riep uit mijn benauwdheid tot de HEERE en Hij antwoordde mij'. Op de eerste zucht van het hart is daar om zo te

zeggen direct al het antwoord van God. Voordat het in werkelijkheid echter zover was, heeft het wel gestormd in de ziel van Jona en heeft hij een hele geestelijke ontwikkeling doorgemaakt. Wij zien die ontwikkeling hier in zijn gebed, vanaf het moment dat hij in het water werd gegooid. Hij erkent Gods hand in dat wat hem is overkomen: ‘Want U wierp mij de diepte in’ (vs. 3).

Daar begint het mee. Het waren niet de zeelieden, maar het was *God* die hem in de diepte had geworpen. Dat betekent dat Jona erkent dat God in zijn leven aan het werk is. Hij beseft dat God hem bij zijn kraag heeft gegrepen en in het water heeft laten zinken, omdat hij tegen Hem in opstand was gekomen en van Zijn aangezicht was weggevluht. Hij erkent dus zijn zonde, maar terwijl hij zo wegzinkt in de diepte merkt hij onmiddellijk al dat God met hem bezig is. Voordat hij er erg in heeft wat er gebeurt, wordt het opeens donker om hem heen en hij ontdekt dat hij kan ademen. Het was wel even moeilijk te verwerken wat er gebeurd was, dat een grote vis hem had opgeslokt.

Dat zal aan de ene kant een angstige ontdekking zijn geweest, maar aan de andere kant zal hij ook diep onder de indruk zijn gekomen van Gods macht, dat God hem dáár had weten te vinden. En terwijl hij zich zo voelde aangesproken in zijn geweten en onder de indruk was van zijn eigen slechtheid en van Gods almacht en alwetendheid, zal hij zich toch ook gerealiseerd hebben dat God hem nog liefhad en dat Hij hem nog niet had opgegeven. De buik van de vis was nog niet de oplossing voor zijn nood. Dit was nog maar het begin, maar het was wel het eerste antwoord van de kant van God. Het was het eerste bewijs dat God hem niet had prijsgegeven en zijn leven zou optrekken uit de groeve (vs. 6), uit het zeemansgraf dat voor hem gedolven was.

Nood leert bidden, dat gold ook voor Jona. In heel hoofdstuk 1 horen wij niet dat Jona is gaan bidden. Zelfs als er een heidense zeeman bij hem komt met de vraag om tot zijn god te roepen, lezen wij niet dat Jona dat heeft gedaan. Even later spreekt hij wel een belijdenis uit, echter niet

tegenover God, maar tegenover de schepelingen. Zo zijn er ook vandaag nog genoeg mensen, die wel weten dat ze zondaren zijn en die dat ook aan anderen vertellen, maar helaas niet tot een oprechte schuldbelijdenis tegenover God Zélf komen. Bij Jona is dat hier gelukkig anders, want hij besepte dat zijn gebed tot God kwam in Diens heilige tempel (vs. 7). Wij kunnen ons afvragen waarom het dan nog zolang heeft geduurd, voordat Jona verlost werd uit de buik van de vis. Het zal geen drie dagen en drie nachten hebben geduurd voordat hij zijn belijdenis heeft uitgesproken in de buik van de vis. Waarom moest hij dan nog zolang wachten totdat de vis hem eindelijk uitspuwde? Het is opmerkelijk dat dit pas gebeurde nadat Jona die gedenkwaardige woorden van vers 9 heeft uitgesproken: 'Het heil is van de HEERE'. Wellicht was er toch nog teveel eigengerechtigheid in het hart van Jona en verwachtte hij nog teveel van zichzelf, zodat hij pas aan het einde van zijn verblijf in de buik van de vis helemaal van zichzelf leerde afzien en het uitsluitend van Gods reddende kracht verwachtte.

Het kan vaak een lange worsteling zijn voordat iemand zóver komt, zoals Romeinen 7 ook duidelijk aantoont. In dat hoofdstuk horen wij eveneens iemand vanuit de diepte tot God roepen. Hij is in een ernstig conflict gewikkeld met de macht van het kwaad, de in hem wonende zonde, en hij wordt telkens weer teleurgesteld in zichzelf. Door pijnlijke ervaringen die hij op die manier opdoet, leert hij ten slotte dat hij moet afzien van zichzelf en de verlossing bij een Ander moet zoeken: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit dit lichaam van de dood? God zij echter dank door Jezus Christus onze Heer!' (Rom. 7:24-25). De redding, de verlossing moeten wij buiten onszelf leren zoeken, en dan mogen wij in het geloof aanvaarden dat die door Jezus Christus ons deel is. Deze uitroep aan het slot van Romeinen 7 correspondeert met de láátste woorden van het gebed van Jona dat het heil, de redding alleen bij de HEERE te vinden is. De redding, de verlossing, het heil is *van de HEERE*. Dat is een geweldige conclusie en als Jona eenmaal zover gekomen is, dan is het net alsof God dan prompt tegen de vis zegt dat hij hem nu maar weer moet uitspuwen. We weten natuurlijk niet of het precies zo gegaan is, maar het is wel opmerkelijk dat het zó wordt

beschreven. Zodra Jona uitroept dat het heil van de HEERE is, spreekt de HEERE tot de vis en wordt de profeet uitgespuwd op het droge (vs. 10).

Het heil is van de Heer: dit is een heel belangrijk thema in de Bijbel en het is leerzaam om na te gaan wanneer het voor het eerst voorkomt (dat geldt trouwens ook voor andere belangrijke onderwerpen in de Schrift). De uitdrukking waar het nu om gaat, komt voor het eerst voor bij Israëls doortocht door de Rode Zee: 'Wees niet bevreesd, houd stand, zie het heil van de HEERE dat Hij vandaag nog voor u zal bewerken' (Ex. 14:13; de HSV gebruikt zowel hier als in Jona 2:9 de uitdrukking 'het *heil* is van de HEERE', terwijl de NBG-vertaling afwisselend de woorden 'verlossing' en 'redding' bezigt).

De Israëlieten stonden daar voor de zee en ze zagen geen uitkomst; ze waren aan het eind van hun latijn. Links en rechts van hen waren de bergen, vóór hen lag de zee en van achteren werden ze bedreigd door Faraó en zijn legermacht. Ze konden zichzelf niet redden uit deze hachelijke situatie en ze riepen tot de HEERE. Het antwoord was dan dat ze moesten wachten op *Zijn* heil en dat zijzelf alleen maar stil behoefden te zijn: 'De HEERE zal voor u strijden, en ú moet stil zijn' (Ex. 14:14). Dat is wat ik bedoel. Het volk kón niets doen, maar dat moest het zelf ook leren accepteren. Stil toezien hoe God Zijn heil aan het licht bracht – dat was een moeilijke les. Het is niet eenvoudig om te aanvaarden dat je voor je verlossing volkomen bent aangewezen op het werk van een Ander! Je moet maar zijn opgegroeid in een omgeving waar men predikt over goede werken die een mens moet doen voor zijn zaligheid. Het is zo'n typisch menselijke eigenschap om op de een of andere wijze toch een tegenprestatie te leveren voor onze eventuele redding, en daarom moet God soms wel diepe wegen gebruiken om ons tot deze erkenning te brengen dat wij volkomen afhankelijk zijn van Zijn genade en dat Hij het is die alles heeft volbracht.

Jona kwam zover nadat hij door God om zo te zeggen apart genomen was en heel klein geworden was in de buik van de vis. Hij leerde niet alleen zijn nood kennen, maar óók het goddelijke antwoord daarop – niet alleen

zijn eigen ellende, maar óók de dankbaarheid voor de verkregen verlossing. Helaas zijn er veel christenen die wel tot de erkenning komen dat ze een ‘ellendig mens’ zijn, maar die er niet toe komen de daarop volgende danktoon aan te heffen dat er verlossing is door Jezus Christus onze Heer. Paulus was helemaal niet in zo’n sombere toestand, zoals zovele mensen denken, toen hij deze woorden opschreef. Daarom kon hij ook zelf het antwoord geven op de vraag Wie hem kon verlossen. Hij kende zijn Redder en hij kon Hem danken voor het heil dat Hij alleen tot stand had gebracht, het heil van de HEERE.

Zo leverde Jona zich hier aan het einde van zijn gebed als een overwonnen vijand vrijwillig over aan de grote Overwinnaar. Hij had van zichzelf niets meer te verwachten, maar hij wist dat de redding van de HEERE was. En dan volgt op het dieptepunt van zijn leven onmiddellijk ook het hoogtepunt: hij werd verlost uit de buik van de vis en op het droge gespuwd. Dat gebeurde op de dérde dag, die in de Schrift altijd heenwijst naar de dag van de opstanding. Evenzo hebben wij als de verlost van de HEERE vaste grond onder de voeten gekregen en mogen wij nu in nieuwheid des levens wandelen, terwijl de wateren van het oordeel ons niet meer kunnen bedreigen (vgl. Ex. 15:1vv.; Rom. 6:4; 8:1-4).

Ik wil er ook nog op wijzen dat Jona in zijn gebed zoveel *andere* bijbelplaatsen citeert, met name uit het tweede psalmboek. Jona had de Schrift niet bij zich in de buik van de vis, maar hij kende deze zo goed dat hij in zijn gebed van regel tot regel kon steunen op het Woord van God. Dat betekent dat hij in de nood waarin hij zich bevond, kracht kon putten uit de bijbelkennis die hij in de loop der jaren had verzameld. Jona is in dit opzicht een lichtend voorbeeld voor ons. Het zou best wel eens kunnen zijn dat we geen Bijbel bij ons hebben terwijl we in nood zijn – denk maar aan christenen die vervolgd worden. Dan komt het er op aan of wij het Woord van God kennen, zodat wij op die kennis kunnen teren en troost en sterkte daaruit kunnen putten te midden van het lijden dat we ondervinden.

Een tijd van benauwdheid voor Jakob

Dit brengt ons tot een ander onderwerp, dat wij overigens al eerder hebben aangesneden, namelijk dat de diepe weg die Jona moest gaan ook een beeld is van het lijden dat Israël heeft doorgemaakt onder de volken. En wel heel in het bijzonder het lijden dat straks het deel zal zijn van het gelovige overblijfsel, dat na de opname van de Gemeente te midden van dit volk zal worden gevormd en dat onderdrukt zal worden door de antichrist en het hoofd van het herstelde Romeinse rijk.

Het zal een tijd zijn van benauwdheid voor Jakob (Jer. 30:7; Dan. 12:1), het tijdperk van de Grote Verdrukking (Matt. 24:21; Openb. 7:14). Maar te midden van de benauwdheid en het lijden zal het overblijfsel tot God leren roepen, zoals wij dat profetisch juist ook zien in het tweede psalmboek waaruit Jona zoveel aanhaalde. Door de onderdrukking van zijn vijanden is het dan ver van Jeruzalem en van de herbouwde tempel en het denkt eraan hoe het eens opging naar Gods huis (vgl. Psalm 42 en 43 met Jona 2:3-4). Toch is er hoop. Israëls roep uit de diepte zal verhoord worden, zodra het erkent dat de redding van de HEERE is en dat Hij de Bron is van alle heil en zegen. Het herstelde volk zal dan weer met lofoffers in Gods tegenwoordigheid verschijnen, evenals Jona hier geloften deed die hij wilde betalen aan Hem die hem uit zijn nood had verlost (vs. 9).

Zo zal het straks gaan in de geschiedenis van Israël. Als de Heer Jezus zegt dat Hij op de derde dag zal worden opgewekt, zoals Jona op de derde dag verrees uit het watergraf, dan is een dergelijk woord ook van toepassing op Israël: 'Na twee dagen zal Hij ons levend maken, op de derde dag zal Hij ons doen opstaan en zullen wij voor Zijn aangezicht leven' (Hos. 6:2).

Zoals gezegd is de *derde* dag in de Schrift altijd de dag van de opstanding, van het nieuwe leven dat God doet uitspruiten. Dat begint al in Genesis 1, waar op de derde dag het droge tevoorschijn komt en het eerste leven uit de aarde voortspruit. In Genesis 22 is de derde dag de dag van het offer van Isaäk, maar ook de dag waarop Abraham hem bij gelijkenis weer heeft

teruggekregen uit de doden (zoals Hebr. 11:19 het uitdrukt). En zo gaat dat door in de Schrift. Om nog een ander voorbeeld te noemen, dat trouwens veel overeenkomst vertoont met de geschiedenis van Jona: Hizkia krijgt de belofte nadat zijn gebed is gehoord en zijn leven gered is van de groeve, dat hij op de derde dag weer zou opgaan naar het huis van de HEERE (2 Kon. 20:5).

Zo is de derde dag in profetische zin de dag van Israëls ontwaken, van Israëls herstel. Misschien mogen wij de profetie van Hosea als volgt opvatten: de twee dagen zijn de tweeduizend jaar van Israëls omzwerving, van zijn verblijf in de volkerenzee, terwijl de derde dag de periode van het duizendjarig Vrederijk zal zijn, waarin Israël weer hersteld zal zijn als het volk van God en het middelpunt van zegen zal zijn voor de gehele aarde.

Het is bekend dat er ook onder bijbelgetrouwe christenen uiteenlopende visies bestaan op het herstel van Israël. Er zijn altijd mensen die geneigd zijn in uitersten te vervallen. Zo zijn er die zeggen dat de oudtestamentische beloften van herstel niet van toepassing zijn op Israël, maar op de kerk; dat de huidige staat Israël daar niets mee te maken heeft en dat er voor de Joden alleen maar heil is als ze tot geloof komen in de Heer Jezus. Dat láátste is het enige juiste in die visie, want er is voor Israël inderdaad geen heil buiten Christus. En daarmee kom ik dan op het andere uiterste: een overdreven enthousiasme voor de huidige staat Israël, waarbij men helemaal uit het oog verliest dat deze staat in ongeloof is opgericht. Als men ook maar enkele woorden van kritiek uitspreekt aan het adres van Israël, dan is de reactie: je raakt Gods oogappel aan (een citaat uit Zach. 2:8). Terwijl men niet bedenkt dat er boven dit volk nog steeds *Lo-Ammi* geschreven staat, d.i. *Niet-Mijn-volk* (Hos. 1:9). Terwijl men niet bedenkt dat volgens Titus 2:14 en andere plaatsen de Gemeente van de levende God het volk is dat God in deze genadetijd erkent als Zijn volk. Terwijl men niet bedenkt dat God de huidige staat Israël door een heel diep dal zal laten gaan om het overblijfsel van Zijn oude volk tot inkeer te brengen, evenals Jona vanuit de diepte tot God leerde roepen. Deze christenen realiseren zich niet dat straks de Grote

Verdrukking zal komen en dat er dan volgens de laatste verzen van Zacharia 13 slechts een derde deel van Israël gespaard zal blijven.

Wij zullen tussen deze beide uitersten moeten zien door te laveren. God zal de draad met Israël weer opnemen wanneer de Gemeente van deze aarde zal zijn weggenomen, en dan is het duidelijk dat er wel terdege een toekomst is voor Israël volgens de profetieën van Gods Woord. Israël zal behouden worden, niet *in* de Gemeente, maar *buiten* haar – echter niet buiten Christus om en het heil dat Hij op Golgota tot stand heeft gebracht. Dat is een groot verschil met de huidige tijd waarin niemand, ook geen Israëliet, gered kan worden buiten de Gemeente om. Zolang de Gemeente op aarde is, wordt elke Jood die tot geloof komt een lid van haar, een lid van het lichaam van Christus – ook al noemt hij zichzelf misschien een Messiasbelijdende Jood of iets dergelijks. Het is niet beslissend hoe zo iemand zichzelf ziet, maar hoe GóD hem ziet. Ieder die in deze tijd tot geloof in Christus komt en de Heilige Geest ontvangt, wordt dáárdoor ingelijfd in het lichaam van Christus.

Maar als de Gemeente is weggenomen van de aarde, zal dat heel anders zijn en zal de prediking van het evangelie de gelovigen niet samenbinden tot een hemels lichaam. Het evangelie van het komende Koninkrijk zal zowel in Israël als onder de volken gehoor vinden en deze verschillende groepen van verlost en zullen naast elkaar bestaan en naast elkaar gezegend worden (zie bijv. Openb. 7).

Welnu, behalve het feit dat er een toekomst voor Israël is – na de opname van de Gemeente – is het dan evengoed duidelijk dat onze sympathie vooral dient uit te gaan naar het overblijfsel dat straks ten tijde van de Grote Verdrukking in de huidige staat Israël zal worden gevormd en dat het net zo moeilijk zal hebben als Jona hier in de vis. Het zal een ellendig en arm volk zijn dat God in hun midden zal overlaten (Zef. 3:12). Het zal tot Hem roepen diep uit het stof (Jes. 29:4). Dit gelovige overblijfsel van Israël zal in de diepte van het lijden tot schuldbelijdenis komen. Het zal hun vergaan zoals het eens de broers van Jozef verging, toen ze moesten

bekennen: ‘Werkelijk, wij zijn schuldig vanwege onze broer. Wij zagen zijn zielsbenauwdheid toen hij ons om genade smeekte, maar wij luisterden niet! Daarom komt deze benauwdheid over ons’ (Gen. 42:21). Ze zullen inzien wat ze Christus hebben aangedaan en ze zullen tot berouw komen. Hij kwam tot het Zijne, tot Zijn broeders, maar die hebben Hem niet aangenomen en Hem overgeleverd in handen van de volken – zoals Jozef verkocht werd naar Egypte. Dat zullen ze erkennen en ze zullen zich voor Hem buigen als hun Heer en hun Redder. Ze zullen zelfs het Koninkrijk gaan prediken dat aanstaande is en die boodschap uitdragen over de hele wereld.

Op dat overblijfsel zal God met welgevallen neerzien en dat zal Hij weer aannemen als Zijn volk. Dit zal zich niet beroemen op eigen goede werken – zoals Israël aan het bezit van Gods wetten zo vaak een hoogmoedige houding heeft ontleend tegenover de volken die dat licht niet bezaten – maar uitsluitend pleiten op Gods genadige ontferming. Bij Christus’ wederkomst zullen zij Hem aanschouwen die zij doorstoken hebben en over Hem een rouwklacht aanheffen (Zach. 12:10). Dan zullen zij de woorden van Jesaja 53 uitspreken, dat Hij ook om hun overtredingen doorboord en om hun ongerechtigheden verbrijzeld werd. Natuurlijk mogen wij deze woorden ook in de mond nemen, maar in eerste instantie is het de belijdenis van het overblijfsel van Israël. Ze zullen zien dat ze hun redding aan Hem te danken hebben, dat het heil van de HEERE is. Dan breekt de Grote Verzoendag aan en tevens de nieuwe dag van het Vrederijk. De Doorstokene die de verzoening heeft aangebracht, is tevens de Opgestane die leeft tot in alle eeuwigheid en die Zijn volk voert vanuit de dood in het leven. Als zij Hem zo zullen zien met de tekenen van Zijn wonden in Zijn handen en in Zijn zijde, zullen zij zich voor Hem buigen als hun Heer en hun God (vgl. Joh. 20:24-29).

Dan zal ook voor hen de derde dag van de opstanding aanbreken, een nieuw begin, het leven uit de doden (vgl. Rom. 11:15). Dan komen ze eindelijk vanuit de zee aan op het droge, zoals Jona op de derde dag werd

uitgespuwd op het droge, het terrein van de *opstanding*, waar het nieuwe leven bloeit dat God tot stand brengt in een nieuwe schepping. Dat heil zal Israël straks ten deel vallen. Op de nacht van het lijden volgt een morgen zonder wolken.

Hij is verhoord om Zijn godsvrucht

Ten slotte nog iets over de parallel tussen Jona en Christus, die in dit hoofdstuk wel heel duidelijk te constateren is. Als we Jona's gebed goed lezen, ontdekken we dat daar woorden bij zijn die onmiskenbaar uit de mond van de Messias Zelf afkomstig zijn. In vers 4 bijvoorbeeld zegt de profeet: 'Verstoten ben ik van voor Uw ogen'. Mensen die in nood zijn kunnen het gevoel hebben dat God hen verstoten heeft, maar er is slechts één Mens die werkelijk met recht op Golgota heeft kunnen zeggen: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?' (Ps. 22:2; Matt. 27:46). Hij is de Enige die ooit van God verlaten is, opdat wij nooit van God verlaten zouden worden. Hij is ook de Enige die met recht kon vragen: 'Waarom?' Als God óns zou verlaten, zouden wij weten dat het terecht was. Als God ons voor eeuwig zou veroordelen, zouden wij moeten erkennen dat dit volkomen rechtvaardig was. Maar Christus was de enige Mens in Wie God hier op aarde een welbehagen kon vinden; en juist die rechtvaardige en heilige Mens was het voor Wie God op het kruis Zijn aangezicht moest verbergen, omdat Hij daar in onze plaats hing en het oordeel over onze zonden droeg.

Dat was de bittere beker van het lijden die Christus op Golgotha moest drinken en waarvan Hij in Gethsemane al de voorsmaak ondervond. Deze lijdensbeker bracht Hem ertoe 'tijdens Zijn dagen in het vlees met sterk geroep en tranen zowel gebeden als smekingen te offeren aan Hem die Hem uit de dood kon verlossen' (Hebr. 5:7). Uit Zijn nood heeft Hij tot Zijn God geroepen, in het besef dat Deze Hem in de diepte had geworpen

en al Gods brandingen en golven over Hem heengingen (vgl. Jona 2:2-3; Ps. 42:8; Ps. 69:3).

Maar Hij is ook verhoord om Zijn godsvrucht, zoals wij kunnen lezen in het vervolg van het zojuist geciteerde vers uit Hebreëen 5. God heeft Hem geantwoord nadat Hij het werk had volbracht (Ps. 22:22). Hij is verlost uit die donkere uren waarin Hij voor ons tot zonde werd gemaakt. God heeft Hem opgewekt uit de doden en Hem met heerlijkheid en eer gekroond aan Zijn rechterhand in de hoge. Dat is het antwoord op Zijn lijden. Banden van de dood hadden Hem omvangen, maar Hij is verhoord uit Zijn angst en daarom heft Hij nu het loflied aan te midden van Zijn verlostten, hen aan wie Hij de Vadernaam heeft verklaard (Ps. 22:23; Joh. 20:17; Hebr. 2:12). De lijdensbeker heeft Hij alléén gedronken, maar nu kan Hij mét de Zijnen de beker der verlossing opheffen en de Vader prijzen. Zo betaalt Hij Hem Zijn geloften in de tegenwoordigheid van al Gods volk (Ps. 116:13-14). Vergelijk dit met de geloften die Jona hier doet, en die tevens heenwijzen naar de lofoffers die het herstelde Israël straks zal offeren in de tempel van Ezechiël in het Vrederijk: 'Maar ik, met dankzegging zal ik U offers brengen; wat ik beloofd heb, zal ik nakomen' (vs. 9).

Als de Opgestane heft Christus de lofzang aan te midden van Zijn broeders, te midden van de velen die de vrucht zijn van Zijn verlossingswerk en die voor eeuwig met Hem verbonden zijn. Wij mogen met Hem instemmen en door Hem voortdurend een lofoffer brengen aan God (Hebr. 13:15). Hij heeft ons aan de dood ontrukkt, die Hij in onze plaats heeft ondergaan; en wij hebben met Hem het 'droge' betreden, het terrein van de opstanding, waar wij het lied der verlossing mogen zingen en voor God vrucht mogen dragen in de kracht van het nieuwe leven dat Hij ons heeft geschonken.

Zo verblijden wij ons in het heil van de HÈERE en mogen wij de boodschap van dat heil ook uitdragen in deze wereld – zoals wij Jona in het volgende hoofdstuk zien prediken te Ninevé. Wij zijn gezanten van Hem die verhoord is uit Zijn angst en die Zelf is uitgegaan en door Zijn Geest vrede heeft verkondigd aan hen die veraf waren en aan hen die nabij waren (Ef.

2:17). De boodschap van het evangelie is gepredikt tot aan de einden der aarde en het heeft een grote menigte van verlost en vergaderd zowel uit de Joden als uit de volken. En straks na de opname van de Gemeente zal het evangelie van het Koninkrijk door bekeerde Israëlieten over de gehele aarde worden uitgedragen en zullen grote menigten uit de volken zich bekeren, zoals de Ninevieten zich bekeerden op de prediking van Jona.

Hoofdstuk 3

Jona krijgt opnieuw een opdracht

Nadat Jona door de vis was uitgespuwd op het droge kreeg hij een nieuwe kans om zijn oorspronkelijke opdracht ten uitvoer te brengen: 'Het woord van de HEERE kwam voor de tweede keer tot Jona: Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar de prediking die Ik tot u spreek' (vs. 1-2 en vgl. 1:1-2). Jona was een ontrouwe dienstknecht, maar God wilde hem toch nog een kans geven. God gebruikte de diepe weg van beproeving die de hoofdstukken 1 en 2 ons beschrijven, om Jona weer te herstellen en hem zijn taak te laten uitvoeren. Dat is de eerste, praktische les van dit gedeelte ook voor ons (afgezien van de profetische toepassing ervan op het volk Israël en op Christus Zelf, die straks nog aan de orde zal komen). Want ieder die Christus mag kennen als zijn Heiland en Heer, is een dienstknecht van Hem en heeft een opdracht van Godswege ontvangen. Wanneer wij daarin falen, is het alleen maar Gods genade als Hij ons toch weer om zo te zeggen in dienst wil nemen.

God had ook tegen Jona kunnen zeggen: 'Jona, je hebt je kans gehad, het hoeft van Mij niet meer, Ik zoek wel een ander'. God heeft immers niemand van ons werkelijk nodig. Hij kan het zonder mij en zonder u stellen. Hij kan andere dienstknechten roepen wanneer wij ontrouw zijn, en ons terzijde stellen. Dat is een ernstige gedachte. Het is ook heel goed voor ons eigen 'ik', om te beseffen dat God het zonder ons kan stellen, dat Hij ons zomaar op het ziekbed kan neerleggen of zelfs van deze aarde kan wegnemen. Dat is één kant van de zaak. Maar de andere kant is dat God ook een God vol genade en liefde is, en dat Hij dienstknechten die gefaald hebben soms een tweede kans geeft. Gelukkig maar, want hoevelen zijn er

niet die met name in het begin van hun dienst wel eens behoorlijk op hun gezicht vallen.

Wij kunnen hierbij denken aan het bekende voorbeeld in het Nieuwe Testament van een dienstknecht die ernstig faalde in het begin van zijn loopbaan, maar die door Gods genade toch weer werd hersteld: Johannes Markus, de zoon van een vrouw in wier huis de Heer Jezus vermoedelijk het Avondmaal heeft gevierd met Zijn discipelen en waarin de vroege christelijke gemeente te Jeruzalem regelmatig bijeenkwam. Toen Petrus uit de gevangenis werd bevrijd, ging hij onmiddellijk 'naar het huis van Maria, de moeder van Johannes, die bijgenaamd was Markus, waar velen waren samenvergaderd en in gebed waren' (Hand. 12:12). Johannes Markus groeide eigenlijk helemaal op te midden van deze gemeente, en Barnabas en Saulus hebben iets in hem gezien en hebben hem meegenomen toen ze uit Jeruzalem terugkeerden naar Antiochië. Misschien hebben ze hem wat te snel de handen opgelegd, want als ze hun eerste zendingsreis gaan maken en daarbij Johannes Markus als dienaar meenemen, dan haakt hij al vrij gauw af en gaat terug naar Jeruzalem.

Later werd dit de aanleiding tot een conflict tussen Paulus en Barnabas (zie Hand. 12:25; 13:5,13; 15:36-39). Barnabas wilde Markus namelijk weer meenemen op een tweede zendingsreis, maar Paulus wilde dat niet en gaf de voorkeur aan Silas. Misschien wilde Barnabas zijn neef Markus opnieuw een kans geven, terwijl Paulus van mening was dat deze er nog niet rijp voor was. Zodoende ontstond er een verwijdering, een verbittering tussen de beide apostelen en gingen hun wegen uiteen. Barnabas ging met Markus naar Cyprus en hij verdwijnt dan helemaal uit ons gezichtsveld, want wij lezen verder niets meer over hem in het boek Handelingen. Maar met Markus zelf is dat gelukkig niet het geval. Jaren en jaren later, als Paulus in de gevangenis zit in Rome, dan schrijft hij over Markus in Kolossenzen 4:10 en in de brief aan Filemon. En nog weer later zegt hij zelfs van hem, dat hij van véél nut was voor de dienst (2 Tim. 4:11). Dat is heel mooi, want het toont duidelijk aan dat die mislukte Markus een nieuw begin heeft mogen

maken en dat hij volgens het openlijke getuigenis van Paulus zelfs een heel goede dienstknecht is geworden. Het is ook treffend dat juist hij, die eens een ontrouwe dienaar was, de schrijver is geworden van het evangelie dat zijn naam draagt en dat Christus voorstelt als dé Dienstknecht van God. Dat is een geweldig voorrecht en een bewijs van Gods genade.

Zo heeft ook Jona die genade ondervonden en mag hij het nog eens proberen. Ik hoop dat Jona het zelf ook zo heeft gezien en dat hij bij zichzelf heeft gedacht: ‘Gelukkig, ik heb zo gefaald als Gods dienstknecht, maar nu mag ik het weer goedmaken’. Want er zijn heel wat dingen in ons leven die we kunnen stukmaken en die dan nooit meer te herstellen zijn. Jona krijgt hier wèl die kans en hij gaat als een gehoorzame dienstknecht op reis naar Ninevé, overeenkomstig het woord van de HEERE. ‘Ninevé was een geweldig grote stad, van drie dagreizen *doorsnee*’ (vs. 3).

Dat moet niet verkeerd worden opgevat. Het is een bepaalde zegswijze, die ook wel elders voorkomt in het Oude Testament en die eenvoudig aangeeft dat iets zéér groot is. Ninevé was dus een enorme stad. Er zijn mensen die dit in twijfel hebben getrokken, omdat het Assyrische rijk toen nog pas in opkomst was en de steden in de oosterse landen over het algemeen vrij klein waren (zeven maal om Jericho heenlopen bijvoorbeeld valt heel erg mee). Maar als hier sprake is van drie dagreizen, dan hoeft dat nog niet te betekenen dat men drie dagen nodig had om de stad van de éne kant naar de andere kant te doorwandelen. Dan zou Ninevé groter geweest zijn dan New York vandaag. Deze afstand van drie dagreizen kan ook betrekking hebben op de hele *omtrek* van de stad: men had drie dagen nodig om de stad helemaal rond te trekken. En misschien moet men dan de omliggende weidegebieden en dorpen erbij rekenen, omdat die één geheel vormden met de stad zelf.

In elk geval is Ninevé een buitengewoon grote stad geweest, die een overweldigende indruk op Jona moet hebben gemaakt. In het Brits Museum in Londen kan men nog steeds de gigantische beelden bewonderen die daar vandaan komen en die een bewijs zijn van de grootsheid die de

hoofdstad van het Assyrische rijk heeft bezeten. De stadjes van Palestina vielen in het niet bij deze wereldstad met alle indrukwekkende gebouwen, tempels en afgodsbeelden. Jona zal zich wel niet zo op zijn gemak hebben gevoeld, evenmin als Paulus later toen hij door Athene liep en daar al die cultuurmonumenten zag en de talloze afgodsbeelden die de stad versierden (Hand. 17).

Te midden van al die grootsheid moet een dienstknecht van de éne, ware God zich toch wel klein voelen. Als men op elke straathoek weer andere afgodsbeelden en tempels ontmoet, dan raakt men onder de indruk van de macht van de boze. Het is haast alsof de satan zo'n dienstknecht van de levende God door zulke dingen duidelijk maakt: 'Denk erom dat ik de baas ben in deze stad; weet waaraan je begint als je wilt proberen mij uit mijn domein te verdrijven!' Zo moet deze grote stad Ninevé wel op Jona zijn overgekomen. Maar hij heeft zich daardoor niet laten afschrikken en een manmoedig begin gemaakt met de uitvoering van zijn opdracht. Hij trok de stad in en predikte de boodschap die God hem gaf (vs. 4a).

De prediking van Jona

De boodschap van Jona was kort maar krachtig: 'Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!' (vs. 4b). Toch hebben de Ninevieten terecht begrepen dat deze onheilsboodschap niet onherroepelijk was en in zekere zin ook een evangelieboodschap was. Dat zouden wij er misschien niet direct achter gezocht hebben, maar het blijkt al uit het feit dat God deze boodschap überhaupt liet verkondigen. Want waarom liet Hij dat doen als het oordeel toch vaststond en de stad na veertig dagen zou worden omgekeerd? Dan had het geen enkele zin gehad om het aan te kondigen; het zou immers toch plaatsvinden.

Wat was dan de bedoeling van Jona's prediking? Heel simpel: zijn boodschap hield een waarschuwing in aan het adres van de Ninevieten en

een ernstige oproep tot bekering. De aankondiging van het oordeel was een waarschuwing: Als jullie je niet bekeren, zal de stad worden omgekeerd! Ze kregen nog een kans – veertig dagen lang – om zich te bekeren en zo het dreigende oordeel af te wenden. Misschien lijkt dit toch maar een povere evangelieprediking, die niet verder gaat dan de aankondiging van het oordeel. Het is echter een voluit bijbelse zaak dat de prediking daarmee begint. Vandaag de dag kunnen we heel wat evangelieprediking horen die precies omgekeerd is en waarvan de inhoud wèrkelijk pover is. Die prediking zegt: Wil je gelukkig worden en een mooi leven krijgen, dan moet je christen worden en Jezus aannemen! Maar dat is in feite een arm evangelie, omdat het volkomen voorbijgaat aan de zondeschuld van de mens en aan de noodzaak van bekering. Dan vergeet men dat onze zonden staan als een muur tussen God en ons, dat er een eeuwig verderf is, dat God de mensheid zal oordelen, dat Hij ‘een verterend vuur’ is (Hebr. 12:29).

Helaas is er vooral onder diverse jeugdbewegingen veel oppervlakkige prediking, die deze dingen uit het oog verliest en die dan ook een oppervlakkig geloof bewerkt bij de hoorders en een oppervlakkige blijdschap die zich niet verdiept. Maar de prediking van de blijde boodschap is nu eenmaal onlosmakelijk verbonden met de aanzegging van het *oordeel*. Zo heeft Paulus in Athene precies dezelfde prediking gebracht als Jona hier in Ninevé. Paulus heeft dat weliswaar met wat meer woorden gedaan, maar zijn toespraak draagt toch hetzelfde karakter als de oordeelspredikatie van Jona. Paulus besloot zijn rede op de Areopagus met een dringende oproep tot bekering in het licht van het komende oordeel: ‘Met voorbijzien dan van de tijden der onwetendheid beveelt God nu aan de mensen, dat zij zich allen overal moeten bekeren, omdat Hij een dag heeft bepaald, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid zal oordelen door een Man die Hij daartoe heeft bestemd, waarvan Hij aan allen zekerheid heeft gegeven door Hem uit de doden op te wekken’ (Hand. 17:30-31).

Bij zo’n prediking zal iemand misschien ook de kanttekening plaatsen: Is dit nu de verkondiging van de blijde boodschap? Nee, maar met het

oordeel moet het wel beginnen. We kunnen geen blijde boodschap brengen als we niet eerst een heel droevige boodschap hebben gebracht. En die droevige boodschap is: 'U bent een zondaar en als u zo doorgaat, gaat u voor eeuwig verloren en komt u terecht in de hel. U moet zich voor God verootmoedigen en uw zonden belijden'. Dat is zeker geen blijde boodschap. Maar toch moeten we daarmee beginnen. Want als iemand niet beseft dat hij een zondaar is en het oordeel heeft verdiend, als hij niet begrijpt dat God *rechtvaardig* is als Hij hem veroordeelt, dan heeft hij niets aan het evangelie. Dan is hij nog niet rijp voor de blijde boodschap en zal hij ook de noodzaak er niet van inzien dat hij zich moet bekeren en de Heer Jezus moet aannemen. Maar als hij doordrongen is van de ernst van het komende gericht, dan zal hij de goede tijding van het heil in Christus met beide handen aangrijpen.

Zo heeft Paulus tot de mensen in Athene éérs gezegd dat God het aardrijk zou gaan oordelen. Hij heeft dat beslist niet gedaan omdat hij zich verheugde dat heel Athene zou worden omgekeerd, maar hij deed dat om de mensen te waarschuwen dat zij zich vóór die tijd moesten bekeren. En het bleek ook duidelijk dat het overgrote deel van de toehoorders nog niet rijp was voor de boodschap van de verlossing in Jezus Christus. Zij wendden zich spottend van Paulus af toen deze begon te spreken over de opstanding, want voor de Grieken was het lichaam slechts een gevangenis van de ziel en in hun ogen was het dus een grote dwaasheid om te geloven in een opwekking uit de doden. Er waren er echter een paar die wel geloof hechtten aan Paulus' woorden. Ik stel me zo voor dat zij naar voren zijn gekomen en tegen Paulus hebben gezegd: 'Kunt u ons nog wat meer vertellen over dat oordeel, want dat heeft ons wel aan 't schrikken gebracht. Waarom gaat God de wereld oordelen en hoe kunnen wij daaraan ontkomen?' En ongetwijfeld heeft Paulus déze paar mensen, die ontvankelijk bleken voor de blijde boodschap, toen ook de Heiland gepredikt. Dat is het juiste evenwicht dat er moet zijn in de prediking; anders vervalt men in extremisme en brengt men een eenzijdige boodschap.

Anderzijds is er echter ook het gevaar dat men alleen maar een droevige boodschap weet te brengen en nooit toekomt aan het blijde nieuws van de verlossing en de vergeving der zonden. Dat is het andere uiterste. Dan bestaat de inhoud van de prediking uitsluitend uit hel en verdoemenis en is er geen hoop op redding. Als iemand dan z'n hand uitstrekt om het evangelie aan te nemen en in zijn wanhoop tot Christus de toevlucht te nemen, dan is de reactie: Pas op, daar mag je niet zomaar aankomen, dat moet je van boven gegeven worden! Daar moeten wonderen en tekenen en stemmen uit de hemel aan te pas komen, vóórdat je weet dat het voor jou bestemd is. Zulke predikers lijken wel wat op Jona, want Jona wilde ook niet dat al die mensen in Ninevé gered werden.

Het evangelie *begint* dus met een droevige boodschap, namelijk de aankondiging van het oordeel. Maar daarbij hoort het niet te blijven. De blijde boodschap van het heil is er onverbrekkelijk mee verbonden. In de gelijkenis van de zaaier lezen we over zaad dat in de akker wordt gezaaid en dan onmiddellijk opkomt, omdat de grond rotsachtig is en het geen diepe aarde heeft en dus ook geen wortel kan schieten (Matt. 13:5-6). In de uitleg zegt Christus dan hiervan: Dit zijn mensen die het Woord horen en het terstond met vreugde aannemen. Is dat niet prachtig, zouden we zeggen? Nee, want hier dreigt het gevaar van de oppervlakkigheid waarover we zojuist hebben gesproken. Het zaad kan geen wortel schieten en draagt geen duurzame vrucht. Het dringt niet diep tot het hart door, zodat het innerlijke verootmoediging voor God bewerkt, een droefheid die in overeenstemming met God is (vgl. 2 Kor. 7:10).

Het christenleven begint dus niet met vreugde, maar met droefheid, met tranen over onze zondesschuld, met de erkenning dat we met lege handen voor God staan en Hem niets hebben aan te bieden dan onze zonden. Het is zoals met de geboorte van elk menskind; het begint met huilen en niet met lachen. Het duurt weken voordat de moeder zegt: 'Kijk, nu lacht de baby'. Zo is het ook met de nieuwe geboorte. Het begint met rouw en boetedoening voor God, maar daar moet het natuurlijk niet bij blijven. Ik

beweer niet dat u uw hele leven moet blijven huilen. Als een baby blijft huilen en nooit gaat lachen, dan gaat de moeder naar de dokter omdat er iets met dat kind aan de hand is.

En als gelovigen in die situatie van droefheid blijven leven, dan moeten zij ook naar de Dokter (met een hoofdletter wel te verstaan). Want de tranen die gepaard gaan met de nieuwe geboorte moeten zo snel mogelijk overgaan in de vreugde over het heil. Zoals de mensen van Ninevé ongetwijfeld een vreugdegejuich hebben aangeheven toen de veertigste dag was verstreken en de stad gespaard bleef, toen ze ondervonden dat het oordeel van God aan hen was voorbijgegaan. Wat dat laatste betreft staat het er met ons trouwens heel wat gunstiger voor, omdat wij niet in onzekerheid behoeven te verkeren over de afloop. In de prediking wordt ons ook de zekerheid van het heil aangeboden en de garantie dat wij gespaard zullen blijven voor het oordeel: 'Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wie Mijn Woord hoort en gelooft Hem die Mij heeft gezonden, die heeft eeuwig leven *en komt niet in het oordeel*, maar is uit de dood overgegaan in het leven' (Joh. 5:24).

Wij hoeven dus niet in zorg te zitten zoals de Ninevieten, of God Zijn brandende toorn wel zal laten varen. Wie vandaag met berouw over zijn zonden tot God gaat en in het geloof de hand legt op het volbrachte werk van Christus, die mag zeker weten dat God hem aanneemt. Er is geen veroordeling meer voor hen die in Christus Jezus zijn (Rom. 8:1). Dat is de heerlijke zekerheid van het geloof die wij nu door genade mogen bezitten, niet op grond van onze gevoelens of zelfs op grond van openbaringen of stemmen uit de hemel, maar eenvoudig doordat wij God houden aan Zijn Woord, doordat wij voor waar aannemen wat God ons in dat Woord verzekert.

Hoe kan ik weten dat ik gered ben van het oordeel? Niet doordat ik beter ben dan iemand anders, ook niet doordat ik bepaalde gevoelens of ervaringen heb gehad, maar alleen doordat God zegt dat als wij onze zonden belijden, Hij dan 'getrouw en rechtvaardig is om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid' (1 Joh. 1:9). Pas ná die belijdenis komen

de gevoelens en de ervaringen die daarmee in overeenstemming zijn. Dan worden we blij en dan komt dat vreugdegejuich, omdat we weten dat we veilig zijn voor het oordeel.

Ik wil in dit verband nog herinneren aan de geschiedenis van de instelling van het Pascha, waarbij de Israëlieten moesten schuilen achter het bloed van het lam om veilig te zijn voor het oordeel (Ex. 12). Als er bijvoorbeeld twee huisgezinnen waren in die Paasnacht in Egypte, dan was de oudste zoon in het ene gezin misschien toch erg ongerust of de verderfengel hem niet zou doden, terwijl de oudste zoon in het andere gezin helemaal niet bang was en rustig ging slapen. Maar op allebei de huizen was het bloed gestreken aan de bovendorpel en aan de beide deurposten. Wie van de twee was nu het *veiligst*? Het antwoord is natuurlijk dat ze beiden even veilig waren. Want die veiligheid hing niet af van wat zij dachten, voelden of deden, maar van de vraag of GóD zag dat zij schuilden achter het bloed van het lam. Zo is het ook met ons: wanneer wij schuilen achter het bloed van Christus als het ware Paaslam, dan zijn wij veilig en gaat het oordeel aan ons voorbij. Maar nu een tweede vraag: Wie van deze beide eerstgeborenen was het *gelukkigst*? Dan is er wèl een groot verschil, want de gelukkigste was die ene die rustig ging slapen omdat hij vertrouwde op Gods belofte en de kracht van het bloed van het lam. God had gezegd: ‘Wanneer Ik het bloed zie, dan ga Ik u voorbij’, en deze jongen nam dat serieus en vertrouwde God op Zijn Woord.

Geloven is eenvoudig God vertrouwen en Hem nemen op Zijn Woord. En als iemand dan toch beweert dat hij niet zeker kan zijn van zijn behoudenis, dan ligt de fout bij hemzelf. Zo iemand kan misschien wel vroom praten, maar wat hij zegt is ongelovige taal, omdat het regelrecht ingaat tegen wat God Zélf ons verzekert. Wie schuilt achter het bloed van de Heer Jezus, is veilig voor het oordeel. Hij is voor eeuwig behouden, omdat hij het woord van de prediking heeft aangenomen ‘niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods Woord’ (1 Thess. 2:13). Zo hebben ook de

Ninevieten het woord van Jona aangenomen als de boodschap van God Zelf en zijn ze gespaard gebleven voor het dreigende gericht.

Ninevé doet boete

Jona's prediking had een geweldige uitwerking: de grote stad Ninevé kwam massaal tot bekering. Eigenlijk gaat dit ons voorstellingsvermogen te boven, want volgens onze maatstaven is een evangelisatiecampagne al een groot succes als slechts één procent van de inwoners van een bepaalde plaats gehoor geeft aan de oproep tot bekering. Dat komt maar zelden voor. Maar dan een wereldstad als Ninevé, die massaal boete doet van groot tot klein en zelfs de dieren bij deze rouw betreft! Dat grenst aan het ongelooflijke, en het is dan ook een van de redenen geweest voor critici om de echtheid van het boek Jona in twijfel te trekken.

Men heeft echter ook wel gezocht naar mogelijke oorzaken voor een dergelijke massale bekering. Misschien was Ninevé in die tijd in een crisis gedompeld, zodat de mensen ontvankelijk waren voor de prediking van Jona. Wij maken dat in onze tijd ook wel mee, dat mensen door een politieke of een economische crisis meer gaan nadenken over de toekomst en over vragen die met de eeuwigheid te maken hebben. Het is evenmin uitgesloten dat er iets bijzonders aan Jona te zien was, bijv. door de inwerking van het maagzuur van de vis op zijn huid. Men heeft zelfs geopperd dat zijn verschijning aanknoopte bij bepaalde verwachtingen die onder de Assyriërs leefden aangaande een held, een halfgod die uit de zee zou oprijzen en met een goddelijke boodschap tot hen zou komen.

Maar hoe dit verder ook mag zijn, het blijft een groot wonder dat deze geweldige stad in haar geheel tot bekering kwam, van de koning af tot de laagst geplaatste toe. Toch is er wel iets vergelijkbaars te noemen in de wereldgeschiedenis, namelijk de snelle verbreiding van het christendom in het begin van onze jaartelling. Na de opstanding van de Heer Jezus is het

evangelie vanuit Palestina uitgedragen en drong het binnen zeer korte tijd door tot in de uithoeken van het grote Romeinse rijk, en nog geen drie eeuwen later was het hele rijk veranderd in een christelijk rijk. Dat is dan wel een uiterlijke zaak geweest, maar er zijn toch ook miljoenen mensen werkelijk tot geloof gekomen. Dat was al zo voordat het christendom door keizer Constantijn tot staatsgodsdienst werd verheven, want er zijn miljoenen christenen omgekomen in de grote vervolgingen van de tweede en derde eeuw. Inderdaad is het niet in veertig dagen gebeurd zoals hier in Ninevé, maar de invloed van het christendom is dan ook niet beperkt gebleven tot slechts één bepaalde stad.

Dit wonder van de verbreiding van het christelijk geloof in het hele Romeinse rijk wordt nog groter als we bedenken dat het christendom aanvankelijk niet meer was dan een van de talloos vele religies die er toen te vinden waren. Het Romeinse rijk was immers een agglomeraat van talloze culturen, rassen en godsdiensten; en er drongen vele nieuwe leringen door vanuit het oosten, vanuit Perzië, Egypte en India. Het is frappant dat het christendom zich niet met dat alles heeft vermengd, bepaalde uitzonderingen daargelaten, maar zich in die eerste eeuwen van onze jaartelling in betrekkelijk zuivere vorm wijd en zijd heeft verbreid.

Men heeft gestreden voor de hoofdwaarheden van het christendom, zoals de godheid en mensheid van Christus, de waarheid van de drie-eenheid, en men heeft daar duidelijk aan vastgehouden. Dat is een groot wonder, maar dat heeft dan ook te maken met de *vervulling* van de geschiedenis die wij nu overdenken, met de prediking van Hem die méér was dan Jona, onze Heer Jezus Christus. Door Zijn eigen volk was Hij verworpen en gekruisigd; en tijdens Zijn leven had Hij slechts een handjevol volgelingen gehad. Men zou zo zeggen: dat zijn toch allemaal omstandigheden die totaal ongeschikt zijn voor de vestiging van een wereldgodsdienst! Toch heeft dit wonder plaatsgehad, en wel dankzij de krachtige werking van Gods Geest die door de verhoogde Christus is uitgestort over de Zijnen.

In de kracht van de Heilige Geest is Christus Zelf uitgegaan en heeft Hij vrede verkondigd, niet alleen aan de Joden maar ook aan de volken (vgl. Ef. 2:17). Zijn boodschap is gekomen tot hen die veraf waren, tot de heidenen, evenals dat het geval was met de boodschap van Jona aan het adres van het heidense Ninevé. De geschiedenis van Jona heeft zich op wonderlijke wijze herhaald. De volken hebben massaal gehoor gegeven aan de oproep tot bekering. Terwijl Christus door Zijn eigen volk verworpen bleef (met uitzondering van een overblijfsel naar de verkiezing van Gods genade), is Hij tot een Licht voor de volken geworden en is Gods heil verbreed tot het einde der aarde (Jes. 49:4-6). Zoals Jona oprees uit het watergraf en toen zijn boodschap aan Ninevé bracht, zo is Christus opgestaan uit de doden en heeft Hij daarna de volken bereikt met Zijn Woord door middel van Zijn Geest en van Zijn dienstknechten die Hij daartoe heeft uitgezonden. En wie zal het schatten hoevele miljoenen daardoor tot bekering zijn gekomen, niet alleen in de eerste eeuwen van onze jaartelling, maar ook in al die eeuwen daarna, ja, tot in onze tijd toe?

Naast deze profetische toepassing van het verhaal van Jona op Christus Zelf is er echter ook nog een tweede toepassing: Jona is niet alleen een type van Christus, maar evenzeer van het gelovige overblijfsel van Gods volk in de nabije toekomst. De geschiedenis van Jona zal zich opnieuw herhalen en dankzij de activiteit van Joodse predikers zal er een massale bekering van de volken plaatshebben, een opwekking zoals de wereldgeschiedenis die wellicht nog nooit heeft gezien. Dat zal gebeuren wanneer de Gemeente van deze aarde zal zijn weggenomen en God de draad met Zijn oude volk Israël weer heeft opgevat. Wat wij vandaag zien is de voorbereidende fase daarvan: er is een *nationaal* herstel van Israël, maar nog geen *geestelijke* herleving (Ezech. 37:1-14). Wanneer Gods Geest dat laatste bewerkt, zal Israël zoals Jona herrijzen en zijn opdracht ten aanzien van de volken ten uitvoer brengen. Predikers uit de Joden zullen het evangelie van het Koninkrijk over de hele aarde verkondigen. Het gevolg van deze prediking zal even opmerkelijk zijn als dat van Jona's prediking. Een grote menigte uit de volken zal tot inkeer komen en gespaard blijven voor het oordeel, 'een

grote menigte die niemand kan tellen, uit elke natie en alle geslachten en volken en talen' (Openb. 7:9).

Het zal een turbulente tijd zijn, die tijd van de Grote Verdrukking. De meeste Joden zullen de antichrist dienen en zich buigen voor de gruwel der verwoesting, d.i. het afgodsbeeld in de herbouwde tempel te Jeruzalem, dat een gruwel voor God is en een verwoestend oordeel zal oproepen (Matt. 24:15; Openb. 13:14-15). Er zal echter ook een getrouw overblijfsel zijn en de boodschap die het alom verkondigt, sluit aan bij die van Johannes de Doper en van de Heer Jezus Zelf en Zijn discipelen: 'Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen' (Matt. 3:2; 4:17; 10:7; 24:14). Het koninkrijk is dan werkelijk zeer nabij, want het is kort vóór de wederkomst van de Koning met kracht en grote heerlijkheid. De boodschap van het komende koninkrijk zal door Joodse zendelingen, die in Mattheüs 25:40 de 'broeders' van de Koning worden genoemd, onder alle volken worden uitgedragen en velen zullen naar hun roepstem luisteren.

Inderdaad zal dat het oordeel over deze wereld niet afwenden, evenmin als Jona's prediking het uiteindelijke oordeel over Ninevé kon afwenden. Wij zien dat in het boek Nahum, een profeet die ongeveer honderd jaar later dan Jona heeft geprofeteerd en het definitieve oordeel over deze stad heeft aangekondigd. En de woorden van Nahum herinneren ons ook levendig aan die van het boek Openbaring, dat de oordelen beschrijft die de wereld zullen treffen. Evenals Ninevé zal deze wereld worden getroffen door het oordeel en te gronde gaan.

Maar zoals één generatie van Ninevé tot geloof is gekomen door de prediking van Jona en daardoor gespaard bleef voor het oordeel, zo zal er ook in de eindtijd een grote menigte uit alle volken van deze wereld boete doen en daardoor behouden worden van de toorn. God heeft in het verleden Zijn genade bewezen jegens het zondige Ninevé, en Hij zal dat in de toekomst ook doen jegens deze wereld die in het boze ligt. Dat geldt echter niet voor hen die in onze dagen het evangelie van Gods genade hebben gehoord en dat hebben afgewezen, want God zal hun een werking

van de dwaling zenden om de leugen te geloven (2 Tess. 2:10-12). Er is dus geen tweede kans voor hen die nu Gods genade in Christus afwijzen en de welaangename tijd onbenut voorbij laten gaan.

Gods berouw

Ninevé deed dus massaal boete, en als uiterlijk teken daarvan werd er een algemeen vasten afgekondigd en gingen mensen én dieren gehuld in rouwgewaad. De Ninevieten bekeerden zich, een ieder van zijn boze weg en van het onrecht dat aan zijn handen kleefde, in de hoop dat God Zich zou omkeren en berouw krijgen en Zijn brandende toorn zou laten varen, zodat de stad niet te gronde zou gaan (vs. 8-9).

Dan lezen wij iets dat wij misschien niet verwacht hadden: ‘Toen zag God wat zij deden, dat zij zich bekeerden van hun slechte weg. En God kreeg berouw over het kwade dat Hij gezegd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet’ (vs. 10). God had inderdaad berouw en voerde het oordeel niet uit. Een soortgelijke uitdrukking vinden wij in Joël 2:14. De moeilijkheid hierbij is uiteraard dat wij niet kunnen begrijpen dat God ergens *berouw* over heeft. Er is bij God toch geen verandering of ommekeer? De kwestie is dat wij dit woord ‘berouw’ niet verkeerd moeten opvatten. Het komt in twee betekenissen voor in de Schrift en wij vinden die allebei zelfs in een en hetzelfde hoofdstuk, namelijk in 1 Samuël 15. Het gaat daar over Sauls verwerping als koning van Israël. In vers 29 zegt Samuël tot Saul: ‘Ook liegt de Onveranderlijke van Israël niet, en Hij heeft er geen berouw over; want Hij is geen mens, dat Hij ergens berouw over hebben zou’. Maar zowel in vers 11 als in vers 35 lezen wij dat het God berouwt, dat Hij Saul tot koning over Israël had aangesteld. Dat lijkt dus volkomen tegenstrijdig op het eerste gezicht, maar als wij er dieper over nadenken, dan zien wij dat het woord twee verschillende dingen kan betekenen.

Als wij mensen ergens berouw over hebben, dan betreuren wij wat wij hebben gedaan. Dan hebben wij zo'n spijt dat wij ons wel de haren uit het hoofd zouden willen trekken, en dan zeggen wij: Hadden we het maar nooit gedaan! Wij hebben berouw doordat wij in onze dwaze onbezonnenheid dingen kunnen doen die fout zijn en waarvan wij dan later de gevolgen moeten betreuren. Maar dat betekent het bij God niet. In die zin heeft God géén berouw, want Hij hoeft nooit daden te betreuren omdat die fout zouden zijn geweest. Maar Hij heeft wél berouw in de zin van *smart* over de gevolgen van wat Hijzelf heeft gedaan. Dat betekent niet dat God dan tot de conclusie zou komen dat Hij heeft gefaald. Daar is geen sprake van. Maar het houdt wel in dat Hij bedroefd is over de gevolgen van Zijn eigen daden, want die gaan niet aan Hem voorbij. Als God iets doet, weet Hij van tevoren precies wat de consequenties zullen zijn.

Maar Hij is geen stoïcijnse God die Zich er niets van aantrekt als die consequenties eenmaal zichtbaar zijn, en die alles maar gelaten en onverstoorbaar ondergaat. Zo staat er ook vlak voordat de zondvloed over de aarde komt, dat het God berouwde dat Hij de mens had gemaakt (Gen. 6:6). Dat wil niet zeggen dat God tot het inzicht kwam dat het fout was dat Hij de mens had geschapen, maar dat Hij *bedroefd* was toen Hij zag wat er van Zijn schepping geworden was. Het smartte God in Zijn hart toen Hij al de boosheid zag die de gevallen mens tentoonspreidde. Daar had God part noch deel aan; dat was onze schuld en wij hebben Hem daardoor bedroefd. Zo heeft het falen van Saul ook tot gevolg gehad dat het God bedroefde dat Hij hem tot koning had aangesteld. En evenzo is Hij bedroefd geweest over het grote kwaad dat Hij bedreigd had Ninevé te zullen aandoen, en Hij heeft het niet gedaan. God is menselijk gesproken diep onder de indruk gekomen van de uitwerking van Jona's prediking en Hij heeft er verdriet over gehad dat Hij zo'n vreselijk oordeel over Ninevé beraamd had, 'en Hij deed het niet'.

Met die woorden eindigt het hoofdstuk. God heeft het oordeel uitgesteld. Zo leeft God ook mee met deze wereld en heeft Hij het oordeel tot op heden

uitgesteld, omdat Hij met ontferming bewogen is en Zich erover verblijdt dat er nog steeds zondaren tot bekering komen. Het uiteindelijke oordeel staat vast, maar God is lankmoedig over ons, 'daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen' (2 Petr. 3:9). Evenzo heeft God ook medelijden met iedere zondaar persoonlijk en verlangt Hij ernaar dat hij of zij berouwvol tot Hem de toevlucht zal nemen om gered te worden van het oordeel. Wij hebben soms heel andere gedachten over God en denken misschien dat wij altijd bang voor Hem moeten blijven. Dat Hij een toornend God blijft en dat wij alleen met de grootst mogelijke omzichtigheid tot Hem kunnen naderen. Maar zo is het niet. Wanneer wij gaan begrijpen dat er *geen* veroordeling, *geen* verdoemenis meer is voor hen die in Christus Jezus zijn, dan wordt het ons ook duidelijk dat God met ontferming op ons heeft neergezien. Dat Hij, zoals de vader in de gelijkenis van de verloren zoon, al die tijd dat wij ver van Hem leefden op de uitkijk heeft gestaan en heeft gehoopt dat wij tot Hem zouden terugkeren.

Ook voor ieder mens persoonlijk geldt dus dat het God heeft berouwd dat het eeuwig verderf hem of haar te wachten staat. Dat was in feite al zo toen wij nog maar pas geboren waren. Wij zijn in zonde ontvangen en geboren, uit zondige ouders (Ps. 51:7). Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en de toorn van God rust op ons (Joh. 3:6, 36). Gods toorn rust op ons als zondaren en die *blijft* ook op ons als wij de Zoon ongehoorzaam zijn, zoals het laatste vers van Johannes 3 zegt. Dat hangt niet af van ons goede of slechte gedrag, maar de toorn van God hééft altijd al op ons gerust en hij blijft op ons rusten als wij ons niet bekeren en in de Zoon van God geloven.

God veroordeelt de mens echter nooit van harte. Hij heeft er verdriet over en Hij laat nog steeds het evangelie van Zijn genade prediken, opdat mensen tot inkeer zullen komen en behouden zullen worden. En als iemand dan tot God komt, leert hij Hem kennen als een God die rijk is aan erbarming. Toen de verloren zoon in nood raakte in dat verre land, dacht hij: 'Wat zal ik doen, ik kom om van de honger en de geringste huurling in het huis van mijn vader heeft het beter dan ik; laat ik maar opstaan en naar mijn

vader gaan. Maar wat zal ik mijn vader zeggen? Laat ik maar vragen of hij mij wil accepteren als één van zijn dagloners'. Dat zei hij allemaal omdat hij niet wist dat zijn vader al lang op de uitkijk stond, om zo te zeggen met uitgebreide armen om zijn zoon welkom te heten.

En zo is het ook met ons. Zolang wij God nog niet kennen in Zijn genade en erbarming, zijn wij bevreesd voor Hem en bang voor het oordeel. Maar Hij wil niets liever dan de dreiging van dat verschrikkelijke oordeel van ons afnemen en ons genade bewijzen. Om verloren te gaan hoeft een mens niets te doen, want de toorn van God rust op hem vanaf zijn geboorte. Om behouden te worden is één zucht van verootmoediging en oprechte schuldbelijdenis voor God al voldoende, want Hij is onmetelijk rijk aan genade en barmhartigheid. Jona wilde dit echter niet aanvaarden, zoals wij nu in hoofdstuk 4 zullen zien.

Hoofdstuk 4

Jona bidt opnieuw tot God

In zekere zin vormt dit laatste hoofdstuk van het boek Jona een *nawoord*. Aan het eind van hoofdstuk 3 zagen wij dat de prediking van Jona haar doel bereikte, zodat Ninevé zich bekeerde. Daarop erbarmde God Zich en spaarde de stad. Dat is een mooi slot, een happy ending, en het verhaal had hiermee dus kunnen besluiten. Dat geldt ook in typologisch opzicht, wanneer wij Jona zien als een type van de Heer Jezus enerzijds en van het volk Israël anderzijds. Deze typologie is niet helemaal vol te houden in het laatste hoofdstuk. Toch is dit een heel belangrijk hoofdstuk, omdat het ons een spiegel voorhoudt van wat er op de bodem van ons hart kan leven. Het toont ons de hardheid van het menselijk hart en het totale gemis aan erbarming, waarvan het hart van God juist zo vol is.

Dit hoofdstuk bevat ook een heel bijzonder gebed. Jona heeft in hoofdstuk 2 tot God geroepen vanuit de buik van de vis, en hier bidt hij opnieuw. Maar dit tweede gebed is eigenlijk een *protest*. Het mishagde Jona ten zeerste dat God Ninevé had gespaard en hij bad: 'Och HEERE, waren dit mijn woorden niet toen ik nog in mijn eigen land was? Daarom ben ik het voor geweest door naar Tarsis te vluchten! Want ik wist dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig en rijk aan goedertierenheid, Die berouw heeft over het kwaad' (vs. 2). Toen Jona in hoofdstuk 2 vanuit de diepte tot God riep, maakte hij God geen verwijten. Hier in hoofdstuk 4 doet hij dat helaas wel. Hij neemt het God kwalijk dat Hij een genadig en barmhartig God is. Nu komt eindelijk boven water wat er diep verborgen in Jona's hart had geleefd en wat hem ertoe had gebracht Gods opdracht te weigeren en naar Tarsis te vluchten. Jona kende God als een God vol van

genade, maar hij kon zich er niet mee verenigen dat die genade ook aan anderen buiten het volk van God ten deel viel.

Het blijkt nu dat Jona God toch niet goed genoeg heeft gekend, want dan had hij zich gerealiseerd dat God immers toch het laatste woord zou hebben en dat Hij Zich zou ontfermen over wie Hij Zich wilde ontfermen. Jona kon Gods soevereine genade niet dwarsbomen, maar het heeft God wel veel moeite gekost om hem dat duidelijk te maken. En pas in dit laatste hoofdstuk van het boek komt Jona zover dat hij openlijk bekent wat er al die tijd had geleefd op de bodem van zijn hart. Het is inderdaad een protestgebed en dat is niet zo fraai. Maar het bezit deze positieve kant, dat Jona tot een belijdenis komt van de verkeerde motieven die er bij hem leefden.

Zoiets kan soms erg lang duren, zoals dat ook te constateren valt in het leven van Abraham. Al voordat Abraham uit Ur der Chaldeeën vertrok, had hij met zijn vrouw de afspraak gemaakt dat zij tegenover de buitenwereld als broer en zus door het leven zouden gaan. Hij deed dit uit lijfsbehoud, maar het was natuurlijk toch een lelijk spelletje om zijn vrouw te verloochenen. Als ze in Egypte komen gaat het voor de eerste keer mis, maar dit leidt toch nog niet tot een eerlijke belijdenis van de kant van Abraham (Gen. 12:10-20). Pas als het voor de tweede keer mis gaat in Gerar, komt hij openlijk tot de erkenning dat het vanaf het begin niet goed heeft gezeten (Gen. 20:13). Toen kwam hij tot een *volledige* belijdenis en was het herstel ook volledig. Want nu er geen smet meer rustte op de verhouding tussen Abraham en Sara, kon eindelijk de zoon der belofte geboren worden.

Zo gaat het hier ook met Jona. In hoofdstuk 2 had hij wel in zijn nood tot de Heere geroepen, maar toch nog niet volledig schoon schip gemaakt in zijn ziel. Pas in hoofdstuk 4 komen de verkeerde motieven boven water waardoor hij zich vanaf het begin had laten leiden. Dit is menselijkerwijs gesproken ook wel te begrijpen, want wie van ons zou durven zeggen dat hij volledig schoon schip heeft gemaakt toen hij voor 't eerst zijn knieën boog om zijn zonden voor God te belijden? Moeten wij niet toegeven dat

wij onze eigen verdorvenheid pas werkelijk gaan beseffen naarmate wij vorderen op de weg van het geloof? Misschien klinkt dat vreemd, want Paulus zegt dat wij zondaars en vijanden van God *waren* (Rom. 5:8,10). Maar het vlees, de zondige natuur, blijft ons bij en is nooit en nimmer vatbaar voor verbetering. Pas na onze bekering leren wij dat inzien en krijgen wij geleidelijk oog voor wie wij in onszelf zijn. Dat gold zelfs voor Paulus, die zich aanvankelijk de *geringste* van de apostelen noemde en later de *allergeringste* van alle heiligen en ten slotte aan het eind van zijn leven de *voornaamste* van de zondaars (1 Kor. 15:9; Ef. 3:8; 1 Tim. 1:15). Daar zit een opklimming in, een groei in ootmoed. Niet doordat Paulus steeds zondiger werd, maar doordat hij steeds beter door had wie hij in zichzelf was.

We hebben er al eerder aan gedacht dat het boek Jona zo'n echt menselijk boek is. Het spreekt zo levensecht over een mens die werkelijk de Heer toebehoort en Hem liefheeft, maar aan wie toch niets menselijks vreemd is. Zo zien wij in dit hoofdstuk *hoe* Jona naar Ninevé is getrokken en daar zijn opdracht heeft uitgevoerd. Hij heeft dat niet gedaan met een hart dat helemaal hersteld was. Er wroette nog steeds wat, en dat vond uiteraard zijn oorzaak in het zondige 'ik' van Jona. Wel viermaal lezen we dan ook in zijn gebed: 'IK heb', 'IK wist', etc. Dat eigen 'ik' stond hem danig in de weg om Góds gedachten te leren kennen. Het is niet te hopen dat onze gebeden dit karakter hebben. Van een ongelovige farizeeër kunnen we nog wel verwachten dat hij in die geest bidt: 'O God, IK dank U, dat IK niet ben zoals de overige mensen (...)' (Luk. 18:11). Maar zo'n ik-gericht gebed zouden wij toch niet van Jona verwacht hebben, nadat God hem had verlost uit het ingewand van de vis. Jona had beter moeten weten, juist omdat hij God kende en wist dat God een genadig God was. Maar Jona kende zichzelf nog zo slecht en daarom was zijn godsbegrip ook niet juist. Want iemand moet wel een heel vreemd beeld van God hebben, om het Hem min of meer kwalijk te nemen dat Hij een genadig God is. Zo iemand beseft nog niet ten volle dat hijzelf ook alleen maar van Gods genade kan leven.

Kennelijk heeft Jona dus tegen wil en dank zijn opdracht uitgevoerd en heeft hij zo rond de veertigste dag gedacht: 'Nu moet ik zorgen dat ik uit Ninevé wegkom, vóórdát de stad wordt omgekeerd!' Aan de oostkant van de stad had hij toen een hut gebouwd en daar was hij gaan zitten (vs. 5). Dat gaat vooraf aan wat wij in de eerste vier verzen lezen. Jona zat daar prima, op een plaats waar hij de stad goed kon bekijken. Want dat zou natuurlijk een prachtig schouwspel worden als God Ninevé ondersteboven zou keren: door vuur en zwavel zoals eens Sodom en Gomorra, of misschien door een watersnood of door een aardbeving.

Jona zat in spanning af te wachten wat er met de stad zou gebeuren. Er gebeurde echter niets, helemaal niets! En toen werd Jona boos. Als iemand boos is, is hij meestal niet in de stemming om te bidden, maar Jona wel. Hij was glashard en in zijn gebed ging hij zich verontschuldigen dat hij naar Tarsis was gevluht. Hij had van tevoren geweten dat zijn prediking toch zinloos zou zijn – alsof het geen zin had zo'n grote stad tot bekering te brengen! Jona was opstandig. In hoofdstuk 2 had hij met een verbroken en verbrijzeld hart tot de HEERE geroepen, maar nu was daar niet veel meer van over. Toch keerde hij God niet de rug toe, hij bad tot God en zei eerlijk hoe hij erover dacht. Hij had liever zijn eigen reputatie als profeet willen sparen dan die grote stad Ninevé.

Wij kunnen hier opnieuw een parallel trekken met het leven van Abraham, maar nu is er wel een groot contrast tussen Jona en de aartsvader. Abraham kreeg ook te maken met een stad die onder het oordeel lag en die inderdaad ook *is* omgekeerd, namelijk Sodom. Hij bevond zich eveneens op een plaats waar hij een prachtig uitzicht had over de stad: hij heeft echter niet gewacht op haar ondergang, maar gesmeekt om haar behoud (Gen. 18:22-33; 19:27-29). Deze beide taferelen zijn in alle opzichten tegengesteld aan elkaar. Abraham bad voor Sodom en hij was bedroefd toen de stad toch werd omgekeerd. Jona bad met betrekking tot Ninevé, maar hij nam het God kwalijk dat de stad toch gespaard bleef. Abraham heeft tot de HEERE geroepen en gepleit op Diens genade, ja, zelfs op Diens *recht*. Zou

de Rechter van de ganse aarde geen recht doen? Zou Hij geen recht laten wedervaren aan de rechtvaardigen die er woonden, al waren het er maar 50, of 45, of 40, of 30, of 20, of zelfs maar 10? Zo heeft Abraham gepleit voor Sodom, maar zonder succes. De stad werd omgekeerd en alleen Lot bleef gespaard. Jona heeft ook gebeden, eveneens zonder succes. Wat hij gehoopt had, gebeurde niet. Ninevé bleef gespaard.

Toen beide mannen naar hun steden keken, waren zij allebei bedroefd: Abraham om wat er wél gebeurd was, Jona om wat er níet gebeurd was. Bij welke categorie horen wij? Volgen wij het voorbeeld van Abraham of dat van Jona? Pleiten wij voor het behoud van deze wereld, niet voor de wereld als zodanig maar voor hen die nog uit deze wereld gered kunnen worden voordat het te laat is? Of is het niet veeleer zo dat ons het gevoel bekruipt: 'Al die slechte leiders zullen er straks van langs krijgen!' Dit is dus de vraag die wij onszelf moeten stellen: Staan wij aan de kant van hen die worstelen voor de voortgang van het evangelie in deze wereld, of horen wij misschien bij diegenen die anderen de ondergang toewensen?

Gods genade triomfeert

God is dus een genadig God. De bewoordingen die Jona in zijn gebed gebruikte om dit aan te duiden, vinden wij ook elders in het Oude Testament en het is de moeite waard daar even dieper op in te gaan. God is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid. Dat heeft het volk Israël ondervonden, nadat het de zonde met het gouden kalf had bedreven. Mozes heeft bij de HEERE gepleit voor het volk en een beroep gedaan op Gods genade, en God gaf toe. Hij betoonde graag genade, zelfs genade op genade, zodat Mozes verwonderd vroeg Gods heerlijkheid te mogen zien.

Mozes was eigenlijk verbaasd over de resultaten van zijn voorbede, want op grond van Gods heiligheid en gerechtigheid had het volk geoordeeld moeten worden. En hij vroeg zich af hoe Gods genade nu in harmonie

kon zijn met de straffende gerechtigheid van God. Daarom zei hij: ‘Toon mij toch Uw heerlijkheid!’ (Ex. 33:18). Met andere woorden: ‘Laat mij toch zien hoe dit mogelijk is, dat genade én gerechtigheid op zo’n wonderse wijze in U verenigd zijn?’ Toen antwoordde de HEERE: ‘Mozes, er is een plaats bij Mij op de rots en daar zal ik iets van Mijn heerlijkheid laten zien, maar alleen van achteren’. Toen Mozes in de rotskloof stond en Gods hand hem bedekte, ging de HEERE aan hem voorbij en riep Hij de naam van de HEERE uit: ‘HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en trouw’ (Ex. 34:6).

Het zijn praktisch dezelfde woorden die Jona later op de lippen nam; ongetwijfeld is hij op de hoogte geweest van dit kritieke moment in de geschiedenis van Gods volk. Zelfs op de Sinai kon God Zijn genade betonen op grond van de voorbede van Mozes, maar het geheim daarvan zou pas later onthuld worden. God heeft als het ware tegen Mozes gezegd: ‘Mozes, wacht maar af totdat Ik voorbij zal gaan en Mijzelf ten volle zal openbaren in Mijn Zoon. Dan zal Mijn heerlijkheid gezien worden en zal het duidelijk worden waarom Ik een zondig volk genade kan bewijzen, terwijl tegelijkertijd toch voldaan is aan al Mijn heilige eisen’. Op het kruis van Golgotha hebben Gods gerechtigheid en goedheid elkaar ontmoet (vgl. Ps. 85:11). God zag *vooruit* op het werk van Christus en daarom kon Hij Zijn volk genadig zijn.

Jammer genoeg toonde Jona een totaal andere gezindheid en gebruikte hij deze woorden meer als een aanklacht tegen God. Jona leek niet op Mozes, maar op Elia. Hij was geen *voorbidder*, maar een *aanklager*. Het is ook frappant dat hij evenals Elia liever wenste te sterven dan te leven: ‘Nu dan, HEERE, neem toch mijn leven van mij weg; het is immers voor mij beter te sterven dan te leven’ (vs. 3; vgl. 1 Kon. 19:4). Iemand die Gods genade afwijst, heeft geen hoop voor de toekomst. Toch heeft God zowel aan Jona als aan Elia willen leren dat Hij een *genadig* God is. Elia heeft dit geleerd toen hij God ontmoette op de berg Horeb, d.i. een andere naam voor de Sinai. Want God was niet in het vuur, niet in de aardbeving, niet

in de stormwind, maar in het suizen van een zachte koelte. Zo is Gods genade: zacht en verkwikkend. Elia vormt hier een merkwaardig contrast met Mozes. Beiden hebben op dezelfde berg gestaan, misschien in dezelfde rotsspleet. Mozes heeft gepleit voor Gods volk, Elia heeft het aangeklaagd. Maar zowel de pleiter als de aanklager komen in aanraking met Gods genade: de pleiter moet weten hóe genadig God kan zijn; de aanklager moet weten dát God genadig zal zijn.

Zo houdt God Zich bezig met Zijn dienstknechten, opdat zij Hem beter leren kennen en zelf ook meer Gods karakter vertonen. Mozes heeft zijn les in elk geval geleerd, want hij herinnerde de HEERE aan deze woorden toen het volk opnieuw had gezondigd en er opnieuw voorbede moest worden verricht (zie Num. 14:11-20). Israël is dan aan de rand van Kanaän gekomen, maar door ongeloof falen zij om het Beloofde Land binnen te trekken. Mozes realiseert zich dat alleen Gods genade uitkomst kan geven en daarom bidt hij of de HEERE *opnieuw* wil tonen dat Hij lankmoedig en groot van goedertierenheid is; en inderdaad schenkt God het volk weer vergeving op grond van Mozes' voorbede.

Vele eeuwen verlopen en dan horen wij uit de mond van het overblijfsel dat onder Nehemia is teruggekeerd uit de Babylonische ballingschap voor de derde maal dezelfde ontroerende woorden: 'Maar U bent een God Die menigvuldig vergeeft, een God Die menigvuldig vergeeft genadig, barmhartig, geduldig, rijk aan goedertierenheid' (Neh. 9:17). De geschiedenis gaat door en we komen tot de oproep die de profeet Joël tot het volk richtte: 'Scheurt uw hart en niet uw klederen en bekeert u tot de HEERE, uw God. Want genadig en barmhartig is Hij, lankmoedig en groot van goedertierenheid, berouw hebbende over het onheil. Wie weet, of Hij Zich niet wendt en berouw heeft en een zegen achter Zich laat overblijven' (Joël 2:13-14). Het is steeds dezelfde situatie: tegenover een zondig en falend volk staat de rijkdom van Gods genade en gunst. Zo was het in het verleden en zo zal het ook in de toekomst zijn, want de woorden van Joël reiken in feite tot de eindtijd. Wanneer Israël weer hersteld zal zijn en zal terugzien

op zijn lange en veelbewogen geschiedenis, dan zal het de woorden van de psalmdichter in de mond nemen en Gods eeuwige goedheid bejubelen: ‘Hij heeft aan Mozes Zijn wegen bekendgemaakt, aan de nakomelingen van Israël Zijn daden. Barmhartig en genadig is de HEERE, geduldig en rijk aan goedertierenheid’ (Ps. 103:7-8).

Al deze prachtige teksten in het Oude Testament vormen eigenlijk één jubelroep, één loflied op Gods goedertierenheid. Maar in dit hele koor klinkt het gebed van Jona als een lelijke dissonant. De mopperige bidder was de enige die een valse partij zong en deze woorden als een aanklacht tegen God gebruikte. Hij was zo misnoegd dat hij liever wilde sterven. Het is maar goed dat God onze gebeden niet altijd verhoort. Elia wenste ook te sterven, maar God had wat beters met hem voor en gaf hem een glorieus uiteinde. Jona’s gebed werd evenmin verhoord, want God was nog niet klaar met hem.

Er zijn meer mensen van wie wij lezen dat zij wensten te sterven. Ik denk in dit verband aan het gebed van Simeon, dat een groot contrast vertoont met dat van Jona: ‘Nu laat U, Heer, Uw slaaf in vrede heengaan naar Uw woord, want mijn ogen hebben Uw behoudenis gezien, die U bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: een licht tot openbaring voor de naties en tot heerlijkheid voor Uw volk Israël’ (Luk. 2:29-32). Jona was *boos* omdat God Zijn genade bewees aan heidenen die Hem niet kenden, maar Simeon was juist *dankbaar* dat God Zijn heil ook tot de volken deed komen. Zijn woorden wijzen vooruit naar het heerlijke Vrederijk dat zal worden opgericht bij de wederkomst van Christus.

Simeon wist niets van de christelijke bedeling, van de tussentijd die er zou verlopen tussen Christus’ komst in vernedering en Zijn wederkomst in heerlijkheid. Hij wist wat elke Israëliet kon weten vanuit de oudtestamentische profetieën met betrekking tot de toekomstige eeuw, waarin Israël gezegend zou zijn en alle volken in en met Israël gezegend zouden worden (‘En in uw nageslacht zullen alle volken van de aarde gezegend worden’, Gen. 22:18). En hij heeft zich daarover verheugd toen hij het Kind Jezus in zijn armen

hield. Wat een geloof heeft deze man gehad! Hij had van God de belofte gekregen dat hij niet zou sterven vóórdat hij de Messias had gezien – een buitengewone belofte – en toen hij in de tempel kwam en het Kind Jezus zag, wist hij dat dit de beloofde Heiland was. Zijn liefste wens was vervuld en hij kon nu rustig sterven, omdat zijn ogen het Licht der wereld hadden gezien. Eigenlijk herhaalde hij wat de engelen al hadden gezegd in het veld van Betlehem, dat God niet slechts in Zijn volk Israël, maar in *mensen* een welbehagen had gevonden. In de komst van de Méns Christus Jezus was Gods genade tot de ménsen gekomen. Reeds in deze tussentijd waarin wij leven strekt het heil zich uit tot de volken en vergadert God Zichzelf een volk uit de Joden en uit de heidenen, terwijl in het Vrederijk de naties gezegend zullen worden *samen* met het herstelde Israël. Dat is waar Simeon uiteindelijk op doelde, en waar ook de geschiedenis van Jona op uitliep.

Zo vormt Jona 4 het sluitstuk, omdat het profetisch heenwijst naar de tijd van het Vrederijk die volgt op de christelijke bedeling. Jona 3 spreekt ons van de boodschap die de Heer Jezus nu laat uitgaan tot alle volken, waardoor velen behouden worden en gered worden van het oordeel. Jona 4 toont ons de triomf van de genade in het komende Vrederijk, in de tijd waarin de heerlijke resultaten van de genade openlijk gezien zullen worden. Niet alleen de profeet – een type van Israël – is het voorwerp van Gods genadige handelen, maar evenzeer de volken. Ja, zelfs de hele *schepping* zal die genade ondervinden als ze verlost wordt van de slavernij van de vergankelijkheid (Rom. 8:21-22). En zo zien wij hier dat God zelfs denkt aan het vee (vs. 11). Dit slothoofdstuk van het boek Jona tekent dus hoe Gods genade triomfeert, echter niet dankzij Jona, maar meer óndanks hem!

Jona door God terechtgewezen

Het antwoord van de HEERE op dit vreemde gebed van Jona was: ‘Bent u terecht in woede ontstoken?’ (vs. 4). De HEERE beantwoordde Jona’s klacht dus met een geduldige wedervraag. In de tweede plaats gaf Hij hem

aanschouwelijk onderwijs door middel van de wonderboom, om hem van zijn misnoegdheid af te brengen (vs. 6).

God strooide dus geen zout in de wonden – waartoe wij zo vaak geneigd zijn – maar Hij deed er verzachtende balsem op. Zijn genade en barmhartigheid strekten zich niet alleen uit tot Ninevé, maar ook tot Zijn arme dienstknecht die maar zo weinig begrip kon opbrengen voor Gods genade. Hij zei als het ware: ‘Jona, bezin je eens of er wel gegronde redenen zijn voor je toorn’. Rechtvaardige toorn is mogelijk, want Gods Woord zegt: ‘Wordt toornig, en zondigt niet’ (Ef. 4:26). Dat betekent dus dat er een toorn bestaat die niet zondig is. Ouders moeten bijvoorbeeld wel eens vertoornd zijn op hun kinderen; en wanneer wij lezen over de toorn van God, dan weten wij dat die toorn niet zondig kan zijn. Maar bij ons mensen is de toorn wel vaak vermengd met dingen van onszelf, eigen irritatie, eigen opwinding en verontwaardiging, zodat het niet altijd *heilige* toorn is. En het is zeker geen heilige toorn als iemand kwaad is op God, zoals Jona hier. Heilig is: onbezoedeld door het kwaad. Zou toorn tegenover God ooit een heilige toorn kunnen zijn? Kan dat een billijke toorn zijn?

Meer zei de HEERE op dat moment niet, maar de les die hierop volgde was die van de wonderboom. Toen Jona de volgende morgen wakker werd, stond er naast zijn hut opeens die wonderboom. Dat is een struikgewas dat wij aanduiden met de naam *Ricinus*. De populaire naam hiervan is *wonderboom* om de eenvoudige reden dat deze struik zeer snel pleegt te groeien. In het geval van Jona was het werkelijk een ‘wonder’-boom, omdat God deze groei nog eens extra had versneld. God ‘beschikte’ deze wonderboom, lezen wij in vers 6. Alles in de schepping staat Hem ten dienste en het staat Hem vrij om een wijziging aan te brengen in de wetten die Hijzelf in de natuur heeft gelegd.

Deze boom gaf Jona veel schaduw; blijkbaar is zijn hut toch wat armzalig geweest. Jona heeft zich bijzonder verblijd over dit bewijs van Gods goedheid jegens hem. Maar de les die daaraan verbonden was, was diepgaand. Dat zou hij de dag daarop merken. Bij het aanbreken van de ochtend ‘beschikte’

God een worm, die de wonderboom stak zodat deze verdorde (vs. 7). We weten dat de wonderboom erg gevoelig is voor ongedierte. De boom verdorde dus en stierf af. Bovendien 'beschikte' God ook een gloeiende oostenwind (vs. 8), een hete woestijnwind die een verstikkende atmosfeer veroorzaakte. De zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij amechtig neerzank en voor de tweede maal wenste te mogen sterven. En toen kwam God weer met diezelfde vraag: 'Bent u terecht in woede ontstoken over die wonderboom?' (vs. 9).

Het is duidelijk waar God heen wilde. Hij wilde Jona duidelijk maken dat zijn eigen 'ik' hem dwars zat, dat alles alleen maar draaide om hemzelf. In beide gevallen was zijn eigenbelang in het geding: omdat Ninevé niet werd verwoest voelde hij zich aangetast in zijn eer, en omdat de wonderboom niet werd gespaard voelde hij zich beroofd van het voordeel dat hij daarvan had. Dat eigen 'ik', dat egocentrische denken, daar komt een mens ook moeilijk vanaf. De Bijbel gebruikt meestal het woord *zelfzucht*. 'Zelfzuchtig zijn' is ook een kenmerk van de eindtijd (2 Tim. 3:2). Zelfs hij ogenschijnlijk goede dingen die wij doen, kan het uiteindelijk toch allemaal draaien om onszelf. Zo had de bekende prediker Spurgeon eens een droom, waarin de Heer zijn gedrag analyseerde en hem toonde dat maar zeven procent van zijn toewijding echt voor Hem was. Meestal hebben wij dat zelf dan nog niet eens in de gaten en ontbreekt het ons aan de nodige zelfkritiek. Iedereen ziet het, maar wijzelf zijn er blind voor. Zo was het ook met Jona. Wij staan er als het ware omheen en luisteren verbaasd naar wat hij zegt. Wij zijn stille getuigen van dit gesprek tussen God en Jona, dat hij uiteindelijk toch zelf moet hebben opgeschreven of aan anderen hebben doorverteld omdat er verder niemand bij was.

Als je dit zo hoort, dan denk je bij jezelf: 'Jona, heb je nu niets door?' God zei eigenlijk tegen Jona: 'Ga nu eens in Mijn plaats staan en probeer de dingen te zien zoals Ik ze zie'. Dat is natuurlijk geweldig, dat God Zich daartoe verwaardigt en zoveel geduld heeft met Zijn dienstknecht. En Hij trekt dan een parallel tussen de wonderboom en de grote stad Ninevé. Jona,

zei Hij, waarom hechtte je zoveel waarde aan die wonderboom en waarom wilde je die sparen? Omdat je er profijt van had en je erover verheugde. Maar wat betekent zo'n boom nu in feite, vergeleken met die grote stad Ninevé met die talloze inwoners en die talloze dieren? Eén boom wilde je sparen, die jij niet hebt laten groeien en waarvoor jij niets behoefde te doen. Zou Ik dan die talloze schepselen niet sparen, waarvan Ik de Schepper en Onderhouder ben? (vs. 10-11). Zo werd Jona door God terechtgewezen met betrekking tot zijn verkeerde houding tegenover Ninevé. Maar zouden wij ook niet vaak zo'n correctie nodig hebben als het gaat om het beeld dat wij hebben van deze wereld? Sommige christenen denken alleen maar aan het oordeel dat de wereld wacht, terwijl ze geen oog hebben voor Gods lankmoedigheid die zelfs Zijn vijanden tot inkeer wil brengen.

De volle maat van Gods liefde en genade zien wij bij het kruis, waar een vijandige wereld het waagde zich te vergrijpen aan Gods Zoon. Daar hebben de mensen God uitgedaagd en gezegd: 'Laat God Hem nu redden als Hij behagen in Hem heeft!' Maar God is niet tussenbeide gekomen. Hij heeft die boze wereld, die zich schaarde achter de satan, niet verdelgd. Waarom niet? Omdat Hij u en mij liefhad en Zijn Zoon wilde overgeven om ons te kunnen redden van het oordeel. Zo lief heeft God de wereld gehad, zoveel behagen heeft Hij in mensenkinderen gevonden, dat Hij Zijn geliefde Zoon wilde afstaan en Hem die afschuwelijke dood aan het kruis wilde laten ondergaan. Onbegrijpelijke liefde!

God heeft in mensen een welbehagen gehad, in mensen die Hem de rug hadden toegekeerd, in vijanden, boze zondaars. En Christus, die Zélf de vreugde was van de Vader, heeft Zijn vreugde ook gevonden in de mensenkinderen (Spr. 8:30-31). Laten we niet te snel zeggen dat we dat kunnen begrijpen. Zoals het Jona moeite kostte om te begrijpen dat God Ninevé wilde sparen, kan het ons ook moeite kosten om ons erin te verplaatsen dat God nog steeds lankmoedig gezind is ten opzichte van hen die Hem haten. De genade van God is verschenen, heilbrengend voor alle mensen (Tit. 2:11), en dat genadeaanbod geldt tot op de dag van heden!

Jona was blij over de wonderboom die hijzelf niet eens had gemaakt; hij had hem om zo te zeggen cadeau gekregen en hij had ook nauwelijks de tijd gehad om zich eraan te hechten. Toch wilde hij hem sparen. Welnu, zei God tegen hem: ‘Probeer je nu eens in te denken waarom Ik Ninevé wil sparen. Ik heb al die talloze mensen daar gemaakt. Ik ben hun Schepper en Ik ken ze heel wat langer dan slechts één dag. Ik ken al die mensen daar al vele jaren!’ En zo zegt God ook tegen ons: ‘Weet je hoelang deze wereld al Mijn wereld is? Ik heb al die mensen lief, niet alleen die sympathieke mensen, maar ook die onsympathieke mensen, die mensen van een ander ras, van een andere cultuur. Ik heb ze lief en Ik wil ze redden’.

Let erop dat God de kinderen in Ninevé ook *mensen* noemde: ‘Zou Ík dan die grote stad Ninevé niet ontzien, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn die het verschil tussen hun rechter- en hun linkerhand niet weten, en daarbij veel vee?’ (vs. 11). Van de kleine kinderen zegt God dus al dat het ménsen zijn. Dat geldt ook voor ongeboren kinderen: het zijn ménsen die door God zijn geformeerd. Een klein kind voor of na de geboorte is een *mens*. God spreekt niet over een ongeboren vrucht of iets dergelijks. God heeft al die kinderen van Ninevé liefgehad, meer dan honderdtwintigduizend kindertjes die nog niet schoolrijp waren, om het met onze woorden te zeggen. Ninevé moet dus een stad met een half tot één miljoen inwoners zijn geweest! God heeft deze kinderen liefgehad, en zo heeft Hij ook ónze kinderen lief. Hij heeft ze aan ons toevertrouwd om ze voor Hem op te voeden. Ze zijn niet *ons* eigendom en wij kunnen er niet mee doen wat wij willen. Ze zijn een geleend goed van de HEERE, mensenkinderen die Hij heeft geschapen en die Hij ook voor eeuwig wil behouden. Daartoe wil Hij gelovige ouders als instrumenten gebruiken.

God denkt echter niet alleen aan de kleine kinderen, maar ook aan de dieren: ‘(...) daarbij veel vee’. Het is frappant dat het boek met deze woorden eindigt. We horen niet wat Jona geantwoord heeft, en het is inderdaad te hopen dat hij niets meer hierop te zeggen heeft gehad en heeft ingezien dat hij eindelijk eens zijn mond moest houden. We horen ook niet hoe het

verder met Ninevé is afgelopen – daarvoor moeten we te rade gaan bij de profeet Nahum. Jona zweeg verder, en het boek eindigt gewoon met het vee. God denkt namelijk ook aan het dierenrijk, dat nu nog zucht onder de gevolgen van de val van de mens. En als God de volken genadig zal zijn in het Vrederijk, dan zal Hij Zich óók over de dieren ontfermen.

De hele schepping zal ontheven worden van de vloek, van de slavernij van de vergankelijkheid, en het woord van Jesaja zal in vervulling gaan: ‘Een wolf zal bij een lam verblijven, een luipaard bij een geitenbok neerliggen, een kalf, een jonge leeuw en gemest vee zullen bij elkaar zijn, een kleine jongen zal ze drijven. Koe en berin zullen samen weiden, hun jongen zullen bij elkaar neerliggen. Een leeuw zal stro eten als het rund. Een zuigeling zal zich vermaken bij het hol van een adder, en in het nest van een gifslang zal een peuter zijn hand steken. Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt. Want op die dag zal de Wortel van Isai er zijn, Die zal staan als banier voor de volken. Naar Hém zullen de heidenvolken vragen. Zijn rustplaats zal heerlijk zijn’ (Jes. 11:6-10). Bij dit geweldige profetische perspectief worden wij dus ook bepaald door deze laatste treffende woorden van het boek Jona.

